

ఏకాదశ కిరణము

మనమహర్షుల దూరదృష్టి

మాతృగర్భముననుండు శిశువునకు ఏడవమాసమున జీవప్రవేశమగు నని పెద్దలు తెలుపుదురు. ఆ జీవునికి ఈశ్వరాజ్ఞచే జ్ఞానముగలిగి పూర్వ జన్మలందు తాజేసిన పుణ్యపాపకర్మ ఫలములన్నియుతోచి ఈ విధముగా తలపోసుకొని దుఃఖించుచుండును.

“ఈశ్వరాజ్ఞను బుట్టిన తెలివిచే హృదయమున తలపోయుచు ।
విశ్వమునతనుపొందిన పాటైల్ల వేర్వేలు నారాయణా” ॥
“సకలయోనులబుట్టుచు పలుమారు స్వర్గనరకములబడుచును ॥
నొకట నూటగానక పరితామొందితిని నారాయణా” ॥

తా॥ ఓ నారాయణా! సమస్త ప్రాణికోట్ల గర్భములయందు పుట్టుచు, పలుమారు స్వర్గనరకములందు, బడుచూ ఒకనానితోగూడ శాంతిని పొందక పరితపించితిని స్వామీ.

“వెలయ నెనుబడినాలుగులక్షల యోనులయందు పుట్టిగిట్టి ।
యలసిమూర్ఖులజెందుచు బహుదుఃఖములచేత నారాయణా” ॥

తా॥ ఎనుబడినాలుగులక్షల రకముల యోనులందు పుట్టి, గిట్టి బహు దుఃఖములచేత ఆసాయపడిన జీవుని బాధ ఇట్లుండును.

“చాలుచీ యిక జన్మము మరనంబునెల్ల శ్రీహరిని భజించి ।
మేలుచెందేదననుచును చింతించునాలోన నారాయణా” ॥

తా॥ యింకచాలు ఛీ! ఈ జననమరణ ప్రవాహమునబడి దుఃఖించుట కంటే శ్రీహరిని సేవించి శుభముల పొందెదనని తలంచును.

గర్భస్థ శిశువు ప్రజ్ఞగల్గినవాడై జన్మాంతరములందు తానుచేసిన పుణ్య పాపకర్మముల మదిలో తలపోయుచూ దుర్గంధ భూయిష్టమైన గర్భనరకమున మునుగుచు, తేలుచు సూతికావాత వేగమున కోర్చుకొనలేక పరమేశ్వరా! నన్ను ఈ గర్భనరకము నుండి బయటవేయుము. నేను భరించలేను, కదల మెదలలేకయున్నాను. బయటపడినప్పటినుండి నిరంతరము నీ పదసేవ నీ భక్తుల సేవజేసి నీ యందేకలసి బ్రహ్మానందాన్ని అనుభవించి నీవే అయి పోయెదను, స్వామి! కరుణించి బయటకు త్రోయుము. అని చేతులుజోడించి నమస్కారపూర్వకముగా కావు కావుమని ఏడుస్తూ భూపతనముకాగానే మంత్రసానులు చల్లని నీళ్ళు వాడిముఖమున చల్లగా అ ప్రజ్ఞను సంపూర్ణముగా మఱచిపోయి క్యార్ క్యార్మని ఏడ్చునుగదా? ప్రకృతి మాయ కప్పివేసినది ఎంతవిచిత్రమో,

మానవుడు ఏడుస్తూపుట్టి జీవితకాలమంతా ఎంత సంపదలున్నా తనివి తీరక తృప్తిపడక ఇంకా కొంతలచే ఏడుస్తూ ఒకరోజు ఏడుస్తూ చస్తాడు. ఇలా ఏడుస్తూయున్న నరులకు జ్ఞానోదయము కలుగుటకై మనమహర్షులు తల్లి జోలపాటయందే ఉపదేశము గావించియున్నారు.

జో అచ్యుతానంద జోజోముకుందా

లాలిపరమానంద రామగోవిందా । జో జో ।

అంటూ చివర చిచ్చోహోయా! లుబు, లుబు, లుబుక్కియని అనుచు తల్లి తన శిశువును లాలిలో పరుండబెట్టి లాలిపాటపాడి చివరిన నాయనా! కుమారా! చిత్ సహహాయి. చిత్ = చైతన్యస్వరూపమైన నీవు ఆనందించు. సహా = అదియే, హాయి = ఆనందము. నీ స్వరూపము ఆనందసాగరము,

పరమశాంతి స్వరూపము. నీయందు నీవుండుటయే హాయిగానీ ఈ ప్రకృతి అసజ్జదు దుఃఖస్వరూపిణి ఇది అనాత్మ, ఇది హుళక్కి, ఉత్తది అని జోలపాట యందే తల్లిద్వారా ఉపదేశించి యున్నారు. కానీ ఆ పసితనమున ప్రజ్ఞలేమిచే గ్రహింపజాలక పోయితిమి. తర్వాత అయిదు సంవత్సరముల ప్రాయములో పితృదేవుడు విద్యాభ్యాసముకొరకు పంతులగారివద్దకు తీసుకపోయి పంతులు గారికి వస్త్రాలు, దక్షిణ సమర్పించి పలక పూజచేయించును. 60 ఏండ్లకు పూర్వము ఇసుకలో అయ్యగారు ఓనమాలు దిద్దిపెట్టువారు, తర్వాత పలక మీద వ్రాయించేవారు, అప్పుడు పంతులుగారు పలకమీద “ఓం నమః శివాయః సిద్ధం నమః” అని వ్రాయించుదురు.

‘ఓం’ నమశ్శివాయ సిద్ధం నమః

ఇది పవిత్రమైన పంచాక్షరీ మహామంత్రము,

బ్రహ్మప్రణవంబగు ‘ఓం’కారమే పంచముఖ పరమేశ్వర స్వరూపంబగు నమశ్శివాయ వీటి అర్థసహితముగా గుర్రెఱింగి అనుష్ఠించినచో నీకు మోక్ష పదవి సిద్ధించును. మః = జీవత్వము వృద్ధపరచుటకు, న = కాదు నీ అవతారము బ్రహ్మము పొందుటకేగానీ జీవత్వవృద్ధికి కాదని అర్థము. ఇంతటి గంభీరమైన అర్థయుక్తమగు ఓనమారు పంతులు వ్రాయించెడివారు.

నేటి నవగాగరిక విద్యావిధానములో ఓనమాలు తీసివేసి అ ఆ నుండియే ప్రారంభించుదురు. సరస్వతీదేవి శిరస్సును తీసివేసి మొండెము చదువులే బోధించి డిగ్రీలు ఇస్తున్నారు. ఇది అవిద్యయే గానీ, విద్యకాదని సూక్ష్మదృష్టిగలవారు గ్రహింతురు. అందులకే సమాజమున దైవీగుణములు లోపించి ఆసురీగుణములే అధికముగా నుండుట చూచుచున్నాముగదా!

అక్షరాభ్యాస ప్రాయమున మనకేమి బోధపడలేదు. విద్యార్థి దశదాటి డిగ్రీలుపొంది యవ్వనదశ రాగానే మాతా పితరులు వివాహముజేతురుగదా!

వాహము = మోయుట, వివాహము = విశేషముగ మోయుట. పెండ్లి కూతురు, పెండ్లికొడుకు పెండ్లి ఎవరు? ఆ పెండ్లి ధర్మదేవత, గృహస్థుడు. పెండ్లియనెడి ధర్మదేవత నిర్దేశించిన ధర్మంబులగు ధర్మ, అర్థ, కామ, మోక్షము లగు పురుషార్థముల పండించుటకు గృహస్థధర్మ యజ్ఞము నిర్వహించుటకు ధర్మవత్ని కావలయును. ఏ యజ్ఞమునకైనను సహధర్మచారిణి లేకున్న అర్హుడుగాదు. అందులకై పెండ్లికుమారుడు, మంగళసూత్రమును బంధు మిత్రాదులకు, అష్టదిక్పాలకులకు పంచమహా భూతములకు చూపించి అందరిఆశీస్సులపొంది అగ్నిసాక్షిగా గృహస్థధర్మ యజ్ఞమును నిర్వహించుటకు ధర్మదేవత నిర్దేశించిన చతుర్విధ ఫలపురుషార్థముల పండించి తల్లిదండ్రుల యొక్కయు, మహాబుఘలయొక్కయు సమాజరూప ఈశ్వరుని యొక్కయు బుణము తీర్చుకొని ధన్యుడనయ్యెదనని తలవంచి వధువు మెడలో తనపంచ ప్రాణముల మంగళసూత్రమునందుంచి మూడుముళ్ళు వేయును. అటులనే పెండ్లికూతురు గూడా నీకు అర్థాంగినై, గృహలక్ష్మినై, సహధర్మ చారిణియై మీ వంశమునుద్ధరించి ధర్మరక్షణ చేయగలనని తలవంచి కట్టించుకొనును. ఇది మన హిందూ ధర్మసనాతన సాంప్రదాయము. తర్వాత బ్రహ్మముడి వేయించుకొని యజ్ఞేశ్వరునికి ప్రదక్షిణలు గావించి సప్తపది ఏడడుగులు వేయింతురు.

సప్తపది

సీ॥ అన్నమున్ గడియింప నడుగునొక్కటియయ్యె

బలముగల్గియునుంట పరగరెండు

ధనమును విరివిగాఁదమగృహమ్మునఁగల్గి

బ్రతుకుటకు మూడవపాదమయ్యె

మానసవ్యథలను మాని సుఖంబున

వర్తింప నాల్గవపాదమయ్యె

సుగుణగణంబుచే శోభిల్లు సంతాన

మబ్బిన నైదవ యంజయయ్యో ॥

తే॥ ఋతువుల కనుకూలంబైన వృత్తియాలు
ఇరువురకును సఖ్యత కల్మి యేడడుగులు
పతియును వ్రతగా యుండవలయు పత్ని
పుడమిగడు ప్రేమ దేవుండు బ్రోచువీరి ॥

అటుపిమ్మట పురోహితుడు వధూవరుల పెండ్లిపందిరిని చాటి తీసుక
వెళ్ళి అన్ని దిక్కులధిదేవతలకు నమస్కరింపజేసి ఉత్తరదిక్కుగా నిలిపి
నమస్కరింపజేసి.

శ్లో॥ అత్రైర్యథానసూయా స్యాద్వసిష్ఠస్యాస్యరుంధతీ ।

కౌశికస్యయథాసతీ తథాత్వమపిభర్తరి ॥

శ్లో॥ ధ్రువాద్యైర్ధ్రువాపృథివీ ధ్రువాసః పర్యతా ఇమే ।

ధ్రువం విశ్వమిదం జగధ్రువోరాజా విశామయమ్ ॥

ఈ మంత్రములచెప్పి అరుంధతీ ధృవనక్షత్రముల జూపించి
నమస్కరింప చేయునుగదా!

ఈ విధముగా చూపించుటల గంభీరమైన ఆధ్యాత్మిక రహస్యమున్నదని
పెద్దలు తెలిపియున్నారు. ఏమనగా! నాయనలారా! నేనుహితుని,
పురోహితుని మీకును, పురమునకును, హితము గోరువాడిని, మీకొక
రహస్యమును బోధింతును. సావధానులై ఆలకింపుడు. మీరిరువురు ఎక్కడో
పుట్టి పెరిగి ఇరువురు ఒక్కటైనారు. అరుంధతివలె మహాపతివ్రతవై
ఆచంద్రార్కము ఆదర్శనారీమణివై, అరుంధతీ తారవలె యశోవంతురాలవు
గావలెనని వధువునకును, వసిష్ఠమహామునివలె బ్రహ్మఋషివై ప్రకాశింప
వలెనని వరునికి తెలుపుట.

మరియొక ముఖ్యాంశమును గమనించుడు.

ఈ నాటికి మీ రిద్దరు ఒకటి అయినారు. ఒక ఏడాదికి ముగ్గురౌతారు. మరుసంవత్సరానికి నలుగురు. ఆమీదట అయిదుగురౌతారు. మీ సంతాన పోషణయందు వారి భావిజీవిత ఆలోచనలయందే సంసార సాగరమున మునకలు వేయుచూ మాతృగర్భమున చేసిన ప్రమాణముల నెరవేర్చుకొను అవకాశమే లభించదుగాన, అపుడపుడు అరుంధతిని, ధ్రువుని చూచుచుండుడు. ఆకాశమున గోచరించునని దృష్టాంతము మాత్రమేగానీ, దార్ఢ్యాంతము నెఱుంగవలెను.

“ధ్రువుడనే ముక్కు చివరయు దోపకున్న అటు అరుంధరీ నాలుక యానకున్న ఆరునెలలకు యమలోకమంటియుండు” అని సనారీ విశ్వేశ్వర సంవాదమునగలదు.

ఏనాడయితే మీ ముక్కుకొనయు, నాలుక కొనయు మీకు దృగ్గోచరము గాదో ఆనాటినుండి ఆరునెలలు మాత్రమే మీకు ఆయువుండును. గాన బుద్ధిమంతులై, వైరాగ్యముగలిగి సద్గురువురాశ్రయించి బ్రహ్మోపదేశమును పొంది తెలుసుకోదగిన తత్వాన్ని గుర్రెఱింగి, పొందదగిన తత్వాన్ని బ్రహ్మనిష్ఠ ద్వారాపొంది జీవన్ముక్తులై తర్వాత విదేహముక్తులై చావు పుట్టుకలులేని అమృతస్వరూప ఆత్మసామ్రాజ్య స్వరాజ్యాన్ని పొంది భగవంతునికి చేసిన ప్రమాణముల నెరవేర్చుకొని ధన్యులుకండి అని అర్థము.

సద్గురువులు ప్రియశిష్యులకు మరణచిహ్నముల రహస్యముల దెలుపుదురు.

రెండు శ్రోత్రరంధ్రములందు రెండు బొటనవ్రేళ్ళనుంచి పైకి త్రిప్పగా మనలోని దశవిదనాదములతో కూడిన ‘ఓం’కారనాదము వినుపించును.

ఏనాడయితే ఈ నాదము వినిపించదో నాటినుండి ఏడవదినము మృత్యువు సంభవించును. నాటినుండియైన తీవ్రవైరాగ్యముక్తుడై పరీక్షిస్తూహారాజువలె ఏడుదినములలో ముక్తుడు కావలయుననికూడా బోధించియున్నారు. జీవాత్ముడు ఏనాడు తనువు వీడునదికూడా తెలుసుకొని బ్రహ్మైక్యమును పొందునట్టి మహారహస్యములుకూడా దయామయులై మన మహాబుఘలు తెలిపియున్నారు.

దైవభక్తులు, గురుభక్తులు, గురుబిడ్డలు ఇటువంటి దేవరహస్యముల గుర్రెఱింగి ధన్యులై ఇహమునకీర్తి, పరమున ముక్తినిపొంది ఆదర్శవంతు లగుదురు గదా.

అవిద్యాయుక్త జీవయాత్ర

ఒకతండ్రి తన కుమారునికి చాల ధనమిచ్చి బొంబాయి పట్టణమునకు పోయి ఏవో కొన్ని సామానులు తెమ్మని పంపెను. ఆ యువకుడు పోయి దశేంద్రియములకు కావలసిన విషయభౌతిక భోగ్యవస్తువుల కాకర్షితుడై తాను వచ్చినపనిని తండ్రి ఆజ్ఞను పూర్తిగామరచి విలాస వినోదములకే ధనమంతయు ఖర్చుచేసికొని రిక్తహస్తుడైన తర్వాత తండ్రి ఆజ్ఞ జ్ఞప్తికి వచ్చెను గానీ తిరిగి గ్రామము చేరుకొనుటకు కూడా డబ్బులేని వాడగుటచే కాలినడకన తిరుగుప్రయాణములో దారి తెలియక ఒక మహారణ్య మార్గమున పోవుచుండగా ఆకలిగొన్న ఒక వ్యాఘ్రము వాని వెంటబడెను. ప్రాణసంరక్షనార్థము ఆతడు పరుగిడెను. పులికూడా వాని వెంబడించగా పరుగెత్తుచూ నొక పటవృక్షము ఊడను ఎగిరి పట్టుకొనెను. ఆ వృక్షము క్రింద నొకభారీగుంత యుండెను. ఊడవెంబడి క్రిందికిపోయి ఆ గుంతలో దాగినచో పులిపోవునని తలంచి క్రిందికి చూడగా నా గుంతలో ఐదు శిరస్సుల ఘటసర్పమొకటి బుస్మని విషవాయువును విడచుచుండెను. పులి, గుంట ఒడ్డున గాండ్రించుచూ కూర్చున్నది. ఊడవెంబడి పైకిపోయి చెట్టుమీద కూర్చొని ప్రాణాలు కాపాడుకోదలచి పైకిచూడగా ఆతడుపట్టుకొన్న ఊడను రెండు ఎలుకలు కొఱకుచున్నవి. ఆ ఊడ ఒక దారమువాసి మాత్రమున్నది. ఒకటి తెల్లది, మరియొకటి నల్లది ఆ ఎలుకలు.

ఆతని స్థితి మృత్యుముఖమున నున్నది. ఆ చెట్టుమీద తేనెతెట్టె యుండినది. గాలికి నొకపుల్ల ఆతేనెతెట్టెను గ్రుచ్చుకొనగా అందుండి తేనె కారి వాని శిరస్సుమీదపడి నెమ్మదిగా కారి ముక్కుమీదికిజారి పెదవిమీద పడ్డది, అపుడతడు నాలుకతో అందుకొని చప్పరించుకుంటూ ఆహా! ఈ

తేనె ఎంత మధురముగా నున్నదని ఆనందించుచూ తన క్లిష్టపరిస్థితిని గూడా మఱచి యుండ, ఒక మహనీయుడు వాడిచెంతకువచ్చి నాయనా! “నీవు భయంకరమైన మృత్యువునోటిలో నున్నావు చూడుము. లోపల పాము, బయట బెబ్బలి, మీద నీవు పట్టుకున్న ఊడ ఇక కొద్దిక్షణములలో తెగి పోవును. గాన నేను చేయి ఇచ్చెదను నా చేయినాధారముగా బయటకురమ్ము నిన్నురక్షించెదను” అని చేయిసాచి ఇవ్వగా ఆ ప్రబుద్ధుడు స్వామీ! ఇంత మధురమైన తేనెనువిడచి రమ్మంటున్నారే ఎట్లు రాగలను? మీ దారిన మీరు పొండనెను. ఆ స్వామి అనుభవింపుము నీ కర్మఫలమునని చెప్పి వెడలిపోయెను. అంతలో ఊడతెగినది. గుంతలోపడి పాముకాటు విషముచే హతుడయ్యెను.

ఈ ఉపమానరూపకథ ప్రతిమానవునకు అన్వయించును. ఎట్లనగా?

మాతృగర్భమున ఈశ్వరాజ్ఞచే ప్రజ్ఞగలిగి ప్రమాణములుజేసి భూమిమీద పడగానే ప్రకృతి మాయా ప్రభావముచే బాల్య, యౌవన, కౌమారములు గడచి వార్ధక్యముగల్గనపుడు, ఏ జన్మాంతర పుణ్య సంస్కారముచేతనో భగవంతుడు జ్ఞప్తికిరాగా దారితెన్ను తెలియని మార్గమున గ్రుడ్డిగా పయనించగా వృద్ధాప్యమును భయంకర వ్యాధులు వెంబడించును. అనగా ముదిమి సంప్రాప్తముకాగా కాళ్ళనొప్పులు, కీళ్ళనొప్పులు, దగ్గు, ఆయాసము దృష్టిలోపము బధిరత్వము కండలుకరిగి ముడుతలుబడి పండ్లాడిపోయి శుష్కించి నడువలేక కూర్చొనలేక అర్లుమర్లుబట్టి, వదరుకొనుచునుండ ముదిమియను బెబ్బలి వెంబడించుచునే యుండును గానీ బ్రతుకుమీది తీపిచే తాను ఇంకను చాలా కాలము జీవించగలననెడి ఆశచే ఆయుస్సును ఊడను పట్టుకొనును. బారిగుంతలో ఆయాసరూపమున కుండలినీశక్తి బుసకొట్టుచుండును, ఇంకను జీవించవలయుననెడి కోర్కెలతో ఆయుస్సును

ఊడనుపట్టుకొనియేయుండ రేయింబవళ్ళను ఎలుకలు ఆయుస్సును క్షీణింప జేయుటయే కొఱకుట.

చిరకాల విషయానుభవ సంస్కారముచే ఇంకను అనుభవించి ఆనందించ వలెనని విషయసుఖాభిలాష యనెడి తేనెను చప్పరించుకుంటూ యుండుట. వేదమూర్తియు. ఉపనిషత్ స్వరూపుండగు దేవర్షియైన నారద మహర్షియే “నారం దదాతీతి నారదః” జ్ఞానమునునిచ్చువాడు నారదుడని అర్థము.

నాయనా! నా చేతినిపట్టుకొని రమ్మనగా ఇంత మధురమైన విషయ సుఖంబగు మధువును విడిచి ఎట్లురాగలనుస్వామీ! మీ దారిని పొమ్మనుట యనగా? భగవద్గీతా, బ్రహ్మసూత్రములు, ఉపనిషత్తులు, ఉత్తిష్ఠత, జాగ్రత, ప్రాప్యవరాన్నిబోధత! నాయనా లెమ్ము అజ్ఞాననిద్రలో నీవు, దేవున్ని మఱచినావు. నీ స్వరూపాన్నిబొంది ధన్యుడవుగా శృణ్వంతు. విను నా మాటయని జ్ఞానబోధచేసినను విషయవాంఛాభిలాషియై మఱచియున్న సమయమున ఆయుష్షును దివారాత్రిళ్ళు అను ఎలుకలు తాను జీవింతును, ఇంకా నా కాయువున్నదని భ్రమించువాని ఆయుస్సు ముగియగా మరణించి అధోగతిపాలై తన తప్పిదమునకు జననమరణ ప్రవాహరూప సంసార సాగరమున మునిగి యాతనల శిక్షను అనుభవించుచుండును.

దీపముండగనే ఇల్లు చక్కబెట్టుకొనవలయుననెడి ఆర్మోక్తిని బుద్ధిమంతులు గురైతింగి తత్త్వజ్ఞానాన్ని పొంది తరించవలయునని మనల మేలుకొలుపు చున్నారు పెద్దలు.

...

సాధువు - కంటిజోడు

మానవత్వ పరిశీలన

ఒక సాధువు కాశీయాత్రను సేవించుకొని తిరిగివస్తూ దారిలో రెండు రోజులు భోజనము దొరకక అలసిసాలసి ఒక పట్టణము చేరుకొని చాలా యింట్లకుపోయి “భిక్షాం దేహి మాతా” యని అడిగినను ఎవ్వరు భిక్షపెట్ట నందున ఆయాసపడి బస్ స్టాండువద్ద ఒక చెట్టుక్రింద కూర్చుండెను. ఆతని వద్దకు ఒక మహాపురుషుడువచ్చి ఏమి నాయనా! చాల నీరసముగా నున్నావు. ముఖము వాడిపోయినది యని యడుగగా, ఆ సాధువు తన వృత్తాంతము తెలిపి ఎవరు భిక్షనివ్వలేదని అనెను. అప్పుడా యోగి నాయనా! నీవు మానవుల నడిగిన గదా అన్నము పెట్టుట యనగా అది ఏమిస్వామీ, మీ వాక్యములు కడుశోచనీయముగా నున్నవి. నేను మానవులనే అడిగితిని గదా యనగా! నాయనా! మానవత్వము లేనివారినడిగితివి, నేను నీకు కంటిజోడునిత్తును. వాటినిధరించి చూడు ఎవరిముఖము మానవ ముఖముగా గోచరించునో వారినడుగుము. అన్నము పెట్టెదరని కంటిజోడిచ్చెను. ఆ సాధువు వాటిని ధరించి చూడగా అనేకుల ముఖములు ఆయాజీవుల సంస్కారములకు తగినట్టి పశుపక్ష్యాది జంతుజాలముల ముఖములు గోచరించెను. భిక్షమడుగుటకు ఎవరి ముఖముగూడ మానవ ఆకారము కనబడలేదు. ఎక్కరే తీయు ఫిలిము శరీరము లోపలి భాగముల చూపించు నట్లు ఆ కంటిజోడు అద్ధములు మానవుని అంతరంగ హృదయమును తెలుపునట్టివేమో ఆ సాధువు తిరిగితిరిగి వేసారి మళ్ళీ ఆ చెట్టుక్రింద కూర్చొని ఆకలిబాధతో అలమటిస్తూ సమీపమున చెప్పులు కుట్టుకొనుచున్న నొక చండాలుని ముఖము చూడగా ఆతనిముఖము సంపూర్ణవికాసముతో మానవాకారము గోచరించెను. అద్దాలుతీసి చూచినను ధరించి చూచిననూ

మానవ ముఖమే. కానీ ఆతని అన్నమడుగుటకు ఆ సాధువునకు అభిజాత్య హంకారముగల్గి నేనెట్లు ఈ జాతివాడినడుగ వలయునని తనలో వితర్కించు కొనుచుండగా ఆ చండాలుడు ఈ సాధువు వద్దకువచ్చి ఎవరు స్వామి తమరు! ముఖము వాడిపోయి కన్నులులోనికిపోయి చాలా నీరసముగా నున్నారు. మీరు ఎప్పుడు భోజనము చేసినారోగదా సమీపమున బ్రాహ్మణ భోజన హోటలు ఉన్నది దయచేసిరండు. తమకు భోజనము పెట్టించెదనని సవినయముగా ప్రార్థించెను. ఆ సాధువును వెంట బెట్టుకొనిపోయి హోటల్ యజమానితో అయ్యా! ఈ సాధువుగారికి తృప్తిగా అన్నముపెట్టుడు ఆ డబ్బు నేనిచ్చుకొందునని చెప్పి, ఆనాడు తాను తయారుచేసిన చెప్పల జోడును భుజానవేసుకొని ఇటు మదిలో తలంచెను. ఏ మనగా! ఆహా! నేడెంత సుదినము, ఆకలితో అలమటిస్తున్న ఒక సాధు సత్పురుషునికి భిక్షనొసంగు అవకాశము గల్గినది. ఏమి నా భాగ్యము, ఈదినం ఈ చెప్పల జోడుకు ఎంతపైకము వచ్చునో అంతయును ఆ సాధువుగారికే బ్రహ్మార్పణ మని సమర్పించుకొందునని దృఢసంకల్పుడై నగరములోనికి పోవుచుండెను. ఆ పట్టణమేలు రాజుగారు తన జన్మదినమగుటచే ఆనాడు గజారోహణము గావించి మంత్రులు, సామంత్రులు పరివారసమేతముగా పురవీధులలో మెరవని చేయుచుండెను. చండాలుడు దూరముగా నొకచోట నిలువబడి వేడుక తిలకించుచుండెను. రాజుగారికి ఆ మాదిగవాని భుజము మీదనుండు చెప్పలజోడు కడురమణీయముగా గోచరించుటచే ఆకర్షితుడై మంత్రిగారితో ఆ చెప్పలజోడు వానిని పిలిపించమని ఆజ్ఞాపించగా ఆ మంత్రిగారు భటుని పంపి వాడిని పిలిపించెను. అంతనారాజు అబ్బాయీ! ఆజోడు నా కాళ్ళకు వేయుమనగా వాడట్లు తొడిగెను. సరిగా రమణీయముగా నుండుటచే రాజు గారికి ఆనందమై నూరురూపాయలుగల సంచిని వాడికిప్పించెను. అంతనా చండాలుడు ఆహా! ఆ సాధువెంత పుణ్యాత్ముడోగద మూడు

రూపాయలు వెలగర ఈజోడుకు నూరురూపాయలు భగవంతుడు ఇచ్చినాడు, బ్రహ్మర్పణముగా వారికి సమర్పించి ఆనందింతునని తలంచి హోటలు యజమానిని ఏమండీ, ఆ సాధువుగారి భోజనమునకు ఎంత ఇవ్వాలని యడుగగా, ఒక రూపాయి మాత్రమిమ్ముయనగా రూపాయనిచ్చి సాధువు గారిని పిలుచుకొని దారిలో స్వామీ! నేడెంత సుదినమో ఈనాడు నా జోడునకువచ్చు పైసలు ఎంతవస్తే అంతయు తమరికే ఇవ్వలయునని సంకల్పించి నగరములోకి పోగా రాజుగారు పిలపించి తానుధరించి నూరు రూపాయలు ఇప్పించి యున్నారుగాన ఈ 99రూపాయలు తమరివే దయచేసి స్వీకరించుడనెను. అంత నా సాధువు నాయనా! నాకు వలదు. ఆకలితో మలమల మాడుచున్న నాకు తృప్తిగా భిక్ష నొసంగితివి. అంతేచాలు. సన్యాసికి నా కెందుకు వద్దు, వద్దనగా లేదు స్వామీ, ఇవి తమరే పుచ్చుకొన వలయుననియును, వలదంటూ సాధువు అనుచుండగా రాజుగారి మెరవని ఆ వీధిని రాసాగగా వీరిద్దరు ఏదో వాదించుకుంటున్నారని రక్షకభటులు వారిరువురను బంధించి జైలునందుంచి మరుదినము రాజుగారి దర్బారునకు విచారణకు వీరిద్దరిని భటులు తెచ్చి రాజుగారి ముందుంచిరి. వారిరువురి వారి వారి వృత్తాంతములు తెలుపగా రాజుగారు ఆశ్చర్యముతో ఆ సాధు గారిని మానవుల మనస్తత్వముల చూపించునట్టి కంటిజోడున్నదా మీవద్ద ఇటు ఇవ్వండి నేనును ధరించి చూడాలని అద్దముల తీసుకొని ధరించి సేనాపతిని చూడగా ఆతని ముఖము భయంకర సింహమువలె గన్నట్టై, అలాగే సభలోని రాలెల్లరి ముఖములుచూడగా వారి వారి మనస్తత్వ స్వభావాను గుణ్యమైన జంతుజాలముల ముఖములు గోచరించెను. మంత్రిగారిని చూడ నక్కవలె కనంబడియె. సాధువు చండాలురముఖములు మానవాకృతులు గానే యుండెను. తనముఖమెట్లున్నదో తెలియగోరి రాజుగారు మేడమీదికి వెళ్ళి నిలుపుటద్దమునందు చూడగా తన ముఖము వ్యాఘ్రముఖముగా గోచరించెను. రాజులకు రాజ్యకాంక్షచే రక్తదాహముండుట క్షత్రియ ధర్మము

గాన అట్లు కనబడియుండును. అప్పుడు రాజుగారు తనకు మానవత్వము లేదా! మానవత్వముకూడా లేనట్టి నాకు రాజ్యమెందుకని పశ్చాత్తాప హృదయుడై మేడదిగివచ్చి సాధువుగారు! తాము రాజ్యపదవి స్వీకరించుడు, ఓ నాయనా! మాదిగవాడా! నీవు మంత్రివై మీరిరువురు ఈ రాజ్యపాలనము చేయుచుండుడు, నేను సద్గురువుల ఆశ్రయించి వారిసేవా భాగ్యమున మానవత్వమును పొందెదననెను. మహారాజా! సాధువును సన్యాసిని నాకెందుకండీ రాజపదవి అని సాధువు, నా కెందుకు మహారాజా మంత్రి పదవి, తమ రాజ్యమున నా వృత్తిచే నేను నా భార్య పిల్లలతో సుఖముగా జీవించుచున్నాము. వలదని చెండాలుడనుచుండ ఆ అద్దాలజోడు ఇచ్చిన మహనీయుడువచ్చి సాధువుగారికి ఆ కంటోజోడు నేనే ఇచ్చియున్నాను. వారికెందుకు రాజ్యభారము, పరిపాలించవలసినది తమజోటి ప్రభువులేగదా! పశ్చాత్తాపముచే తమ హృదయము పవిత్రమైనది. ఇప్పుడు చూచుకొనుడు తమ ముఖమును. అని అద్దము తెప్పించి చూడుమనగా రాజుగారట్లే చేయగా మానవాకృతియే కనబడినది. యథావిధిగా రాజ్యమేలుచూ తన రాజ్యమును మునుపటికంటే ప్రజల కన్నబిడ్డలవలె చూచుచూ పరిపాలించెను. సాధువు గారు చెండాలుడు నిజస్థానమునకేగి సంతసించిరి.

ఈ కథావస్తువుద్వారా! మనము తెలుసుకొనదగిన నీతి ఏమనగా! ప్రతివ్యక్తి తనకు తానే ఆత్మవిమర్శజేసుకొని మానవత్వమును సంపాదించుకొని మాధవాంశయైన తాను మాధవుడై తరించవలయునని కథలద్వారా జ్ఞానోపదేశముల గావించియున్నారు మన పెద్దలు.

“బ్రహ్మనిష్ఠపరుండైన పావనునకు
తీర్థయాత్రలు నూరారు తిరుగనేల
తానుగలచోట సకలతీర్థములులేవై
నవ్యతరభోగి శ్రీ సదానందయోగి”

దశావతారములు

అంతర్థ - సంక్షిప్త - వ్యాఖ్యానము

1. మత్స్యావతారము - సాధనం శ్రోత్రేంద్రియము

వివరము :- మాద్యతి మాంస జిఘ్క్షయాతీతి మత్స్యః ॥

మదీహరేయను ధాతువు. మాంస = మాంసమును, జిఘ్క్షయా = హరించునిచ్చచేత, మాద్యతి = హర్షించునది, ఇతి = కనుక, మత్స్యం = మత్స్యము (చేప).

శబ్దజిఘ్క్షయాతీతి = శబ్దమును గ్రహించునిచ్చచే సంతోషించునది, ఇతి = కనుక, మత్స్యము.

శబ్దమును గ్రహించు శ్రోత్రేంద్రియోపహితచైతన్యమే మత్స్యము.

శబ్దమును గ్రహించునది శ్రోత్రము. శ్రోత్రము వినగలదా? వినలేదు. మఱి శబ్దగ్రహణము చేయునదేది? శ్రేత్రేంద్రియము, ఇంద్రియమైనా వినగలదా? లేదు. ఇంకేది వినును? మనస్సు. మనస్సు వినగలదా? లేదు. మఱి ఏది శబ్దగ్రహణముచేయును? బుద్ధి. బుద్ధి వినగలదా? లేదు. మరిఏది? జీవుడు. జీవుడు వినగలదా? లేదు ఇంకెవరు వినును? ఈశ్వరుడు. ఈశ్వరుడైన వినగలదా? వినలేదు, ఇంకెవరు? బ్రహ్మము. బ్రహ్మము ఈశ్వరుడై ఈశ్వరుడు జీవుడై జీవుడు బుద్ధియై, బుద్ధి మనస్సై మనస్సు శ్రోత్రేంద్రియమై ఈ ఇంద్రియము శ్రోత్రగోళకము ద్వారా శబ్ద గ్రహణము చేయుచున్నది. గనుక శ్రోత్రేంద్రియోపహిత చైతన్యమే శబ్ద గ్రహణము చేయును.

మత్స్యావతార ఘట్టము, భాగవతమున అష్టమ స్కంధము 73వ పేజీ 699 వచనము. శుకయోగి పరీక్షన్మహారాజునకు మత్స్యావతార కథను ప్రారంభించెను.

గత కల్పాంతమున ద్రవిడదేశ మహారాజు సత్యవ్రతుడను మహాతపస్వి కృతమాలికయను నదియందు స్నాతుడై పరప్రీత్యర్థమై జలతర్పణంబుసేయ ఒక మీనుపిల్ల ఆయనదోసిట పడగా దానిని దిగవిడిచెను. ఆ చేపపిల్ల కొన్నివాక్యములు చెప్పగా విని తనకమండలంబున విడిచెను. ఒక రాత్రికే ఆ పిల్లకమండలము నిందుగానయ్యె, తర్వాత దానిని కుండీలోవేయ నదియు ముహూర్తకాలమున నిండిపోయే తదుపరి దానినొక చిన్న మడుగున విడిచెను, అటుపిమ్మట సరోవరంబున విడిచె తదుపరి బ్రదమునందు (ఏటి నడుమలోతుల ప్రదేశమును వ్రాదమందురు) అదియు నిండగా మహార్ణవంబున విడిచెను. భగవంతుడైన హరి ఆ సత్యవ్రత మహారాజుతో రాజా నేటికి ఏడవ రోజు జగత్ప్రళయమగును. ఒక నావవచ్చును. దానిపై బీజములు, ఓషధులు ఉంచుము. సప్తబుధులు కూడా నీతో కలిసియుందురు. మీనము కొమ్మునకు ఓడకును ఒక పామును కట్టుడు అని ఆదేశించెను.

బ్రహ్మ నైమిత్తిక ప్రళయమున ఒక పగలు గడిచిపోగా రాత్రి బ్రహ్మ దేవుడు నిద్రించెను. ఆ నిద్రలో బ్రహ్మముఖము (నోటినుండి) వేదములు బయటికిరాగా ఆ వేదములను హయగ్రీవుడను దైత్యభటుడు దొంగిలించె యని భాగవతమున నున్నది. హరి ఆదేశప్రకారముగా ఆ రాజు సప్తబుధులు చేప కొమ్మునకు ఓడకు నొకపామును కుండలినీశక్తిని త్రాడుగాజేసి బీజముల ఓషధులనుంచి దర్భశయ్యమీద తూర్పుతలగా పండుకొనెను.

వేదముల దొంగలించిన హయగ్రీవ రూపాంతర రాక్షసులైన సోమకాసుర అంధకాసురులు వేదములతో మహార్ణవమునందాగి యుండిరి. వేదోద్ధారణ కొరకై హరిమత్స్యావతారమును ధరించి వేదముల ఉద్ధరించెను.

సంకల్ప వికల్పాన్విత మనస్సే సోమకాసురు (చంద్రమా మనసో జాతః) శ్రుతి. మనస్సుయొక్క విక్షేపముచే ఏర్పడెడు అవరణమే. అహంకార యుత అంధకాసురుడు, విక్షేప, అవరణములే సోమకాసుర అంధకాసురులు.

శ్రోత్రియం బ్రహ్మనిష్ఠాపరుడైన సద్గురువుద్వారా 'తత్త్వమసి' మహా వాక్యాదుల శ్రవణమును శ్రోత్రపుటములద్వారా ప్రవేశింపజేయుటచే సద్గురు దేహూపహిత బ్రహ్మచైతన్యమే బోధించును కనుక మీనము అన్నిట నిండినట్లు నిండి వేదవేదాంత వేద్యస్వరూప బ్రహ్మమును, అనగా ఆత్మ సాక్షాత్కార జ్ఞానముచే మనోవిక్షేపములు అమనస్కు యోగసిద్ధిచేత మనోనాశన మగుటచే సోమకాసుర అంధకాసురులు నాశనమై స్వస్వరూపమును పొందుటచే వేదములు ఉద్ధరింపబడును.

ఆ రాజు జలనిధిని బ్రతికి వివస్వతుండు సూర్యునికి శ్రాద్ధదేవుండై జన్మించి ఏడవ మనువయ్యె. ఇతడే వైవస్వతమనువు. సత్యస్వరూపుండైన బ్రహ్మమునే వ్రతముగాల జ్ఞానియైనవాడు కనుక ఆరాజు సత్యవ్రత నామధేయుడయ్యె. ఉన్నది బ్రహ్మమే.

2. కూర్మావతారము

త్వగింబ్రయస్థానంబగు - కంఠము

కుత్సితిః ఊర్మివేగః అస్యకూర్మః వృత్తతి ఊర్మియనగా వేగము. కుత్సితమైన వేగముగలది కూర్మము. ఊర్మి, స్త్రీ, పుం, సయోర్వీచ్యాం.

ప్రకాశే వేగ భంగమోరితి నభసః - కం, జలం, ఊర్వతీతి వా, కూర్మః ఊర్వేహింసాయాం = జలమును చేతచునది కనుక కూర్మము.

వివరణము :- జలం = మూలవిచారరీతిగా, పృథివీ = స్థూలశరీరము జలం సూక్ష్మశరీరము గనుక జలమనగా సూక్ష్మశరీరమని తెలియవలయును. మనో సంకల్ప విక్షేపముల వేగమును బ్రహ్మనిష్ఠయందు లయింపజేయునది కనుక కూర్మము.

భాగవతము అష్టమస్కంధమున క్షీరసాగరమథనము కూర్మావతార కథయున్నది.

అమృతముకొరకు దేవదానవులు క్షీరసాగరమునందు మంధర గిరిని కవ్వముగాజేసి వాసుకియను భోగీంద్రుని కవ్వము త్రాడుగా కట్టి మథనము చేయగా ఆ గిరి సాగరమున మునుగుచుండెను. అప్పుడు హరి కూర్మమై ఆ గిరిని మునిగిపోకుండా లోపలనుండి మోయుచుండెను.

అంతర్యాగము అనెడు బ్రహ్మనిష్ఠయందు ఉద్భవించెడి అనుభవ విశేషములే అనాత్మతో మిశ్రమైన బహిర్ముఖవృత్తులయొక్కయు బ్రహ్మకార వృత్తువయొక్కయు దేవదానవులు పాలసముద్రమును మధించుట.

వృథివీస్థానయాత్ర ముగిసిన తర్వాత ఆపోస్థాన యాత్రలో అనాహత

శిఖాచక్రముల సమీపింపగా దేహమంతా దహించునంతటి ఉష్ణము గలుగును. ఇదియే హోలాహలము. దీనిని మ్రింగునట్టి పశ్చిమ చక్ర మూలాధార స్థిత ఈశ్వరుడే సమర్థుడు, ఇంద్రియాధి దేవతల ప్రార్థనచే భూలోక భువర్లోక సువర్లోకముల కళ్యాణార్థమై శుద్ధసాత్విక మాయయగు పార్వతియు హోలాహలము భక్షింపుడని ఈశ్వరునికోరగా, ఆ హోలాహల మును సూక్ష్మలరస క్రియన్ కంఠబిలమునందుంచుకొనియె అనగా తురీయమున నిలుచుటచయగును. లోకములు శాంతిపహించెననుట, స్థూల, సూక్ష్మ, కారణములు జడములైయుండుట. జననమరణ సంసార సాగరమున జీవుని మునిగిపోకుండా ఉద్ధరించి ఆనందసాగరమున తేలియాడునట్లు చేయు నట్లును, కైవల్యామృత పాలసముద్రమును చిలుకునట్లు చేయు నారాయణు డగు బ్రహ్మము చేయునని భావము. అటుపిమ్మట కామధేనువు సిద్ధించు కొన్నవారు ఇష్టకామ్యార్థముల సిద్ధింపజేయు కామధేనువను స్థూల శరీరము గల వారైరియని భావము అటుపిమ్మట ఉచ్చైశ్రవము యనెడి గుఱ్ఱము పుట్టగా బలిచక్రవర్తి తీసుకొనెను. అహంకారనాశనమై శ్రీమన్నారాయణుడై తన లోకమును రక్షించువాడైయున్నట్టి స్వధర్మంబైన ఆత్మధర్మంబగు మోక్షమును పొందగోరిన సాక్షిత్వవృత్తియనెడి బలిచక్రవర్తి గైకొనెను. పిమ్మట నాలుగు దంతములతోగూడిన తెల్లటి ఏనుగుగు ఐరావతము, కల్ప వృక్షము, అప్పరసలు ఉదయించగా ఇంద్రుడు గైకొనెను. ఆత్మజ్ఞానమును పొందిన సమాధిస్థిత అంతర్ముఖవృత్తితో తాదాత్మ్యమును పొందిన బ్రహ్మకార వృత్తితోగూడిన స్థితియగు ఇంద్రుడు సిద్ధసంకల్పుడై కల్పవృక్షమును, నాలుగవది యగు మహాకారణ మిశ్రత్వమగు శుద్ధసాత్విక వృత్తియైన మాయాసమన్విత ఐరావతమును జ్ఞాన అహంకారమును, బ్రహ్మానందమును అనుభవింపజేయు ఆనందరూప అప్పరసలను గొనెను. సుధాకరుడు బ్రహ్మమునుండి వచ్చినవా డగుటచే తన నిజస్థానంబగు కైవల్యమున జేరెను. వారుణియనుకన్యక

ఉదయింపగా రాక్షసులు గొనిరి. సవికల్ప సమాధియగు తురీయస్థితియందు రసాస్వాదన మనెడి బ్రహ్మనిష్ఠయందు కల్గెడు విఘ్నమును వారుణికన్యక, అనగా నేను ఆనందాన్ని అనుభవించు చున్నాననెడి భావన. అటు పిమ్మట లక్ష్మీదేవి ఉద్భవించె. తురీయాతీత స్థితిని పొందునట్టి సమయమున దుఃఖ నివృత్తి పరమానందప్రాప్తి రూపమోక్షలక్ష్మిని కైవల్యస్థాన విశుద్ధచక్రస్థిత ప్రత్యగాత్మ స్వీకరించెననుట తర్వాత నిఖిల వైద్యశాస్త్ర నిపుణుడగు వైష్ణవాంశు డైన ధన్వంతరి అమృత కలశముతో ఆవిర్భవించె.

స్వస్వరూప ఆత్మసాక్షాత్కార జ్ఞాన సిద్ధినిపొందిన యోగికి సర్వరోగ నివారిణియు, ఆత్మయై తానగుటచే మృత్యువులేని అమృత తత్త్వ ఆత్మ సామ్రాజ్య స్వారాజ్య సింహాసనాసీనుడగుటచే, అట్టి సిద్ధులపొందింప జేయు నట్టి వాగామృతము ఉద్భవించెనట.

ఉదాన వాయుస్థానంబగు కైవల్యస్థానము. కంఠము త్వగింద్రియ కీలక స్థానము. సహజ కుంభక స్థితియందున్నచో సర్వము సిద్ధించును. ఉదానవాయువగు త్వగింద్రియోపహిత చైతన్య బ్రహ్మమే కూర్మావతారము కనుక త్వగింద్రియస్థానమున ఈ అవతారము తెలియవలెను.

...

3. యజ్ఞవరాహము

వరాహావతారము - అగ్ని - అహంకార స్థానంబగు

చక్కులంద్రియము

వరం శ్రేష్ఠం సస్యం, అహంతీతి వరాహః - హనహింసాగత్యః - వృత్పత్తి. వర = శ్రేష్ఠమైన, సస్యం సస్యమును (జన్మకారణ సస్యమును) అహంతి = చెఱచునది, ఇతి = కనుక వరాహము.

శ్వేత యజ్ఞవరాహము - శ్వేత = శుద్ధమైన, యః = ఏదైతే, జ్ఞ = తెలుసుకొనునో, అనగా ఏ శుద్ధచైతన్య బ్రహ్మము సర్వమును గుర్తెఱుంగునో అదియే శ్వేతవరాహము.

భాగవతము తృతీయస్కంధమున 219వ పేజీయందు యజ్ఞ వరాహావతార కథా ఘట్టమున్నది.

హిరణ్యకశిపుని సోదరుడగు హిరణ్యాక్షుడు భూమిని చాపగా చుట్టి జలనిధిని పెట్టియుండెను.

ఆధ్యాత్మిక వివరణము :- హిరణ్యము = బంగారు, అక్షి = కన్ను, వేదాంతమున రజోగుణమును, బంగారుగా సాంకేతికమును తెలిపి యున్నారు, రజోగుణమే కన్నుగా కలిగిన అజ్ఞానాహంకార యుక్తత్వ జీవుడే హిరణ్యాక్షుడు.

పృథివీస్థానస్థిత అమూల్యంబగు ఈశ్వరుని బాహ్యస్వరూపంబగు ఆయుస్సనెడి కాలమును, జడసమాధియందు స్థూల, సూక్ష్మములు గల్గుటకు హేతువైన కారణశరీర గర్భసాగరమున ముంచి యుండుట యని భావము.

తన అంశయే అయియుండి అవిద్యావశుడైన జీవుని ఉద్ధరించి అంతర రూపజ్ఞానమును కలుగజేయునట్టియు - స్థూల, సూక్ష్మములే తాననెడి అహంకారయుక్త లేక రజోగుణయుక్త హిరణ్యాక్షుని సంహరించి, జన్మ సస్యమును చెఱచి, స్వధర్మస్వరూప భూదేవిని ఉద్ధరించెడి వాడగు జ్ఞాననేత్ర స్వరూప బ్రహ్మస్వరూపమే యజ్ఞవరాహము.

...

4. సరసింహావతారము

జిహ్వేంద్రియము - వాగింద్రియముగల

ఆపోస్థాన స్థిత చైతన్యము

నృణంతి, నయంతి, సర్వం స్వవశమితి నరాహ - నృణమే - ధాతువు.
 నృణంతి నయంతి = పొందించునది, సర్వం = అన్నిటిని, స్వవశం = తన
 వశమును పొందింపజేసుకొనువాడు, ఇతి = కనుక, నరః = నరుడు,
 హింస్త, హస్తాగికం ఇతి సింహః - హసి హింసాయాం ధాతువు - వృత్పత్తి,
 హస్త్యాదికం = ఏనుగు మొదలైనవాటిని, హింస్తి = హింసించునది, ఇతి
 = కనుక, సింహః = సింహము, మృగము, మృగరాట్.

సర = అనాత్మనంతా తనస్వాధీనముచేసుకొని

సింహం = లయింపజేయునది. గనుక నారసింహము.

భాగవతము సప్తమ స్కంధమున 706 పేజి నుండి ప్రహ్లాదచరిత్ర.

హిరణ్యకశిపుడు :- హిరణ్యము = బంగారు, కశిపు = కడుపు
 బంగారు రజోగుణమునకు సాంకేతికము గనుక, రజోగుణమును కడుపు
 నిండాగల క్రియారూప అహంకారయుక్త జీవుడే హిరణ్యకశిపుడు. ఇతడు
 ద్వంద్వములచేత మరణించువాడుగాడు. పగలు రాత్రి ఇంటిలో - బయట
 - భూమిమీదగానీ, ఆకాశమునగానీ, ఆయుధములుకాని కానివాటిచేతగానీ
 పచ్చివాటిచేగానీ, పచ్చివికానివాటిచే గానీ, నరులచేగానీ, మృగములచేగానీ
 చావడు. ద్వంద్వములుగాని విలక్షణంబైన నిర్ద్వంద్వమున మాత్రమే వీని
 సంహరింపసాధ్యము,

తైవల్యస్థానస్థిత ఉదానము - సహజకుంభక - నిర్ద్వంద్వస్థిత

కైవల్యమున మాత్రమే వీడుమరణించి బ్రహ్మమునందు లీనమగును.

నరత్వము = జ్ఞానేంద్రియమగు జిహ్వ (నాలుక)

మృగత్వము = కర్మేంద్రియమగు వాక్ (నోరు)

ఈ రెండు ఉండుచోటు ఆపోస్థానము.

రజోగుణాహంకారయుక్త జీవుడగు హిరణ్యకశిపుడు, తాను తన నిజాస్థానంబైన వైకుంఠముజేరనెంచి వెదకుచుండ, యనగా ఇట్టి జీవుడు, పృథ్వీస్థానయాత్ర ముగించుకొని ఆజ్ఞా, స్వాధిష్ఠాన చక్రములుండు పెదవులు మొదలుకొని విశుద్ధ చక్రస్థిత కైవల్యము వఱకుగల హృదయ కమలమునందు పరమహంసతోకూడి కైవల్యోన్ముఖ ప్రయాణమునందు ఉదానవాయూపహిత చైతన్యబ్రహ్మమే ఈ జీవుని అయిస్కాంతమువలె తనవైపు ఆకర్షింపజేసుకొని ఇంట బయటకానట్టి గడపయందు అనగా ఆజ్ఞాచక్రముగల ఓష్ఠములందు రాత్రి, పగలుగాని జ్ఞాన, అజ్ఞాన సంధిసమయమున భూమిమీదకాక ఆకాశము నందుగాక యనగా దేహాత్మాభిమానము సంపూర్ణముగా నశించనట్టియు కైవల్యకాశమును చేరని సంధియగు చైతన్య బ్రహ్మతొడలమీద ఆయుధములు, ఆయుధములుగానట్టి నఖములచేత గోర్లతో జ్ఞానఖడ్గము చిక్కియు అనాత్మ జ్ఞానమును పూర్ణముగా భేదించుశక్తిగాకయు కానట్టి నఖములనెడి వృత్తి రహితముగానట్టి వృత్తితో నరత్వము, మృగత్వము కానట్టి వాగింద్రియమను మృగత్వముగాక నరత్వమను జిహ్వేంద్రియముగాక మిశ్రమైయున్న వాగింద్రియ, జిహ్వేంద్రియములుగల ఆపోస్థానస్థిత నారసింహముచేత కైవల్యమున నిర్ఘ్నంఠ స్థితయందు రజోగుణ అహంకారములు గల గర్భమును భేధించి ఆతని ఆత్మయగు ప్రత్యగాత్మ బ్రహ్మమున లీనమగుటయే హిరణ్యకశిపుని నారసింహము లయము జేయుటయగును.

హ్లాదము = ఆనందము, ప్రహ్లాదము ప్రకృష్టమైన, మిక్కుటమైన

ఆనందం బ్రహ్మానందం. ప్రహ్లాదుని వలననే హిరణ్యకశిపునకు మోక్షము సిద్ధించినది. అనగా బ్రహ్మానందమే మోక్షమని భావము.

దేవతల విగ్రహములకు ప్రభయిండును. ఆ ప్రభకు పైన ఒక ముఖ ముండును, ఆ ముఖము సింహాకారముగా కోటలు బయటికి వచ్చిన నాలుకతో మిడిగ్రుడ్లు కలిగియుండుట సర్వులు ఎఱిగిన సత్యమే. దేవతల శిరోభాగమననుండి ముందుగా అందఱికి ఆ ముఖమే కానబడును. ఆ ముఖముపేరు కీర్తిముఖమనికూడా అందురు. అది దేవతలకు శిరోభూషణమై వెలయుచుండుట గమనార్హము.

లోకమున సర్వమానవులు ఇష్టకామ్యార్థముల సిద్ధింపజేసుకొని సుఖ శాంతులతో సహజానందమును అనుభవింపవలెననెడి సహజ వాంఛ యున్నదిగదా? అది సిద్ధింపజేసుకొనవలయునన్న స్థూల, సూక్ష్మ, కారణ, మహాకారణములైన అనాత్మను తన స్వాధీనము చేసుకొని లయింపజేయు నారసింహస్వరూపముచే ఆపొస్తాన ప్రయాణమున జీవత్వమునశించి బ్రహ్మాత్వము సిద్ధించును. ఇట్టివారు యుగయుగాంతరముల కీర్తివంతులై ప్రకాశింతురు.

5. వామనావతారము

స్థానం - మహాకారణము - పూణేంద్రియము

వామనత్వాత్ వామనః = పొట్టిది కనుక వామనః. వామం వల్లుశరీరం అస్యాస్తీతి వామనః. వృత్పత్తి. వామం = వల్లు = అందమైన, శరీరం = శరీరము, అస్య = ఇతనికి, అస్తి = ఉన్నది, ఇతి = కనుక, వామనః = వామనుడు.

అందమైన పొట్టిశరీరము గలవాడు గనుక వామనుడని వృత్పత్త్యర్థము.

శ్రీహరి వామనావతారమున ప్రహ్లాదుని మనుమడగు బలిచక్రవర్తిని జగత్కళ్యాణార్థమై, మూడడుగులు దానమిమ్మని అడిగెను. ఈ వటుడు ఈ మన్నారాయణమూర్తియేయని గుర్తించిన బలి మూడడుగులు దానమొసంగ ఆ వటుడైన వామనుడు విశ్వరూపుడై పెరిగి ఒక పాదముచే భూమండలాన్ని మరియొక అడుగుతో వియస్మండలమును ఆక్రమింప మూడవ అడుగు నా శిరమున పెట్టుడని బలికోరగా ఆతని శిరమున పాదమునుంచి సుతలమునకు పంపి ఆ బలిని సుతలమున రక్షించి యశోవంతుని చేసెను.

అంతరార్థ సమన్వయ వివరణము :- కారణశరీర యుక్తుడైన జీవుడే బలిచక్రవర్తి. దేవుడు ధర్మస్వరూపి తన అంశయే అయిన ధర్మమూర్తియగు బలికి పరమశాంతియగు మోక్షసామ్రాజ్య మొసగి శాశ్వతానందమొసంగ దలచి హరి వామనరూపమున మూడడుగులు దానమడిగెను.

కారణశరీరాభిమానియై ప్రాజ్ఞుడైన బలిచక్రవర్తియగు జీవుడు. బ్రహ్మ నిష్ఠలో తురీయావస్థయందు స్థూల, సూక్ష్మ శరీరంబులగు రెండడుగులు అంగుష్ఠమాత్ర పురుషుండగు చైతన్యస్వరూప వామనుడు విశ్వాకారము

ధరించుటచే అవి జడములై తనచే ఆక్రమింపబడియె. ఈ రెండు ఎపుడు ఆక్రమింపబడెనో ఇక కారణంలేనేలేదు. కారణశరీరయుక్త జీవత్వము లేనే లేదు. సుతలమను కైవల్యమునచేరి సుఖించెనని అనుభవమున అన్వయము గావించుకొనవలయును.

బ్రహ్మనిష్ఠను సలుపుటచేత బ్రహ్మవర్చస్సుచే ప్రకాశించుచూ కురూపులు సురూపులగుదురు. అందమై ఆనందమును పొందించు మహాకారణోపహిత చైతన్యబ్రహ్మమే అంగుష్ఠమాత్ర స్వరూపుడగు వామనుడు. ప్రూణేంద్రియోపహిత చైతన్యమే వామనుడు. ఈ అవతార స్థానం మహాకారణస్థానం - ప్రూణేంద్రియము.

6. పరశురామావతారము

స్థానము - వాగ్వింద్రియము

పరాన్ శృణోతీతి పరశుః = ఉ-పుం- శృ హింసాయాం అనెడి ధాతువు. పరాన్ = శత్రువులను లేదా ఇతరులను, శృణోతి = హింసించునది, ఇతి = కనుక, పరశుః = పరశువు అనగా గండ్రగొడ్డలి.

పరశ్వధః పరాశృతీతి = శతి శోతమాకరణే పరాన్ = పరులను, శృతిః = క్షయింపజేయునది, పరశ్వధః = గండ్రగొడ్డలి. ఇట్టి పరశువును ధరించినవాడు పరశురాముడు సంకర్షణుడు.

21సార్లు రాజులను సంహరించి వారి రక్తమును కురుక్షేత్రమున 5 మడుగులనిండా నింపి రక్తతర్పణముచేసి శాంతించుటచే ఆ మడుగులకు శమంతక పంచకమని పేరువచ్చినది.

వాగ్వింద్రియోపహిత చైతన్యమే పరశురాముడు :-

అనాత్మ సంబంధమైన వృత్తులను నశింపజేయునట్టి పరశువు ఈయన ధరించినవాడగుటచే పరశువుచేత అనాత్మ వృత్తుల నశింపజేయుశక్తి వాక్కు నందున్నది. బ్రహ్మనిష్ఠలో ఆపోస్థానయాత్రయందు స్వాధిష్ఠాన, మణిపూరక, అనాహతచక్రములదాటి పశ్చిమ చక్రమును చేరగా స్థూల, సూక్ష్మ, కారణ, అనాత్మ వృత్తులు ఆత్మాగ్నిచే నశించును. ఏకస్థాన నిరూపణ విచారమందు పంచభూతములను పంచజ్ఞానేంద్రియములందే పంచకర్మేంద్రియముల నిరూపింపబడియున్నది. ఈ ఇంద్రియ భూతసారమే రాజుల రక్తము వీటి తర్పణముచే పరమశాంతిని పొందిన పరశురాముడు చైతన్యబ్రహ్మమే అయి యున్నది.

జ్ఞానకర్మేంద్రియములు పది పంచప్రాణవాయువులు పంచ విషయములు 20 ఈ ఇరువదింటితో కూడిన జ్ఞాతయైన జీవుడు. యిరవై ఒకటవవాడు ఈ 21 నిష్ఠలో జీవత్వము పోయి బ్రహ్మత్వము సిద్ధించు సంజ్ఞయే 21 సార్లు సంహరించుటయని భావము. అనుభవపరమైయున్న అన్వయము.

...

7. శ్రీరామావతారము

స్థానం - పాణింబ్రయము

ఉదానవాయుస్థానమునందే పాణింబ్రయ మిమిడియున్నందున ఈ కైవల్యస్థానంబగు కంఠమునందే నిరూపించవలయును. శ్రీ = అనగా బ్రహ్మకారాకారిత ధీవృత్తి, అంతర్ముఖవృత్తి.

రామః రమయతి మోదయతీతి రామః రాముక్రీడాయాం రూప సంపదేతి రామః - వృత్తవృత్తి.

రమయతి = మోదయతి = బ్రహ్మనందమున క్రీడింపజేయు నట్టియు, ఆనందింపజేయునట్టియు, సంతోషింపజేయు నట్టిదియు నగుటచేత శ్రీరామ యనుపదమునకు వృత్తవృత్తము.

శ్రీరామనవమి పండగశీర్షికయందు శ్రీరామ, రామ రామ పదముల పూర్ణవ్యాఖ్యానమున్నది. చూడుడు.

దుష్టశిక్షణ, శిష్టరక్షణముచేయువాడు శ్రీరాముడు.

త్రిగుణములే - రావణ, కుంభకర్ణ, విభీషణులు

సత్వగుణము = విభీషణుడు, రజోగుణము = రావణుడు, తమోగుణము = కుంభకర్ణుడు.

త్రిగుణాతీత స్వరూపమే రాముడు.

నారాయణోపనిషత్తునందలి నారాయణమంత్రమునందుగల రెండవ బీజాక్షరంబగు 'రా' అగ్నిబీజమును, జాబాలోపనిషత్తు నందుగల పంచాక్షరీ నమః శివాయ మంత్రమునందలి రెండవ అక్షరంబగు 'మ' పృథ్వీబీజమును తీసికొని ఈ రెండుబీజాక్షరముల కలిపి 'రామ' యనెడు తారకమంత్రముగా పెద్దలు ఏర్పఱచినారు.

ఉదానవాయుస్థాన కైవల్యస్థిత పాణీంద్రియోపహిత చైతన్య బ్రహ్మంబగు రాముడు బ్రహ్మనిష్ఠయందు జీవుని సర్వపాపముల నుండి విడిపించి త్రిగుణాతీత స్థితినిపొందించి పురుషోత్తమ ప్రాప్తియగు మోక్షానందమును గలుగ జేయును.

8. బలరామావతారము

స్థానం - పాదేంద్రియము

నేత్రమునందే పాదేంద్రియము ఇమిడి యున్నది. నేత్రమనగా జ్ఞాన నేత్రమున అన్వయమును చేసుకొనవలెను.

బలేన శ్రేష్ఠం బలభద్రః - బలముచేత, శ్రేష్ఠః = శ్రేష్ఠుడు బలేన దివ్యతీతి బలదేవః = బలముచేత ప్రకాశించువాడు గనుక బలదేవుడు.

హలం - లాంగలం ఆయుధం. యస్యః హలాయుధః యస్య = ఎవనికి, హలం = లాంగలం = నాగేలు, ఆయుధముగా గలవాడో సః = ఆతడు హలాయుధుడు = నాగేలు ఎవనికి ఆయుధముగా గలదో ఆతడు హలాయుధుడు, శత్రూన్ ప్రళయే జనన్యాం సంకర్షతీతి సంకర్షణః - ప్రళయ = ప్రళయమునందు శత్రూన్ = శత్రువులను, జనన్యాం = సర్వజనులను (ఇంద్రియాదులను) సంకర్షః = సంహరించువాడు, ఇతి = కనుక, సంకర్షణః = సంకర్షణుడు (బలరాముడు)

బలభద్రుడు - బలదేవుడు, హలాయుధుడు, సంకర్షణుడు, బల రాముడు - పర్యాయనామములు.

అంతరార్థము :- జ్ఞాననేత్రస్థానస్థిత పాదేంద్రియోపహిత చైతన్య బ్రహ్మమే, అహంకార నాశనమగు మహాప్రళయమునందు ఇంద్రియాదుల

అరిషడ్వర్గమును శత్రువుల స్వర్గ - మర్త్య పాతాళంబుల లోకములను స్థూల, సూక్ష్మ, కారణ లోకముల ఈ లోకాధీశులైన విశ్వ, తైజస, ప్రాజ్ఞలను, లోకస్థులగు ఇంద్రియాధి దేవతాజనముల ఎల్లరిని బ్రహ్మనిష్ఠయందు లీనము జేయు చైతన్యమే శ్రేష్ఠమైన బలముచే ప్రకాశించు హలాయుధుడగు సంకర్షణుడైన బలరాముడు. జ్ఞాననేత్ర దివ్యజ్యోతి స్వరూపంబగు బ్రహ్మము.

భాగవతము దశమస్కంధము ఉత్తరభాగము 560 పద్యము నుండి చదివినచో బలరామ శౌర్యము తెలియగలదు.

9. బుద్ధావతారం

స్థానం - గుహ్యేంద్రియము

బుద్ధం సర్వం క్షణికం బుద్ధ్యతేతీతి బుద్ధః ॥

సర్వం = అనాత్మయగు సర్వమును, క్షణికం = క్షణికముగా క్షణ భంగురముగా, బుద్ధ్యతే = తలంచువాడు, ఇతి = కనుక, బుద్ధః = బుద్ధుడు బుద్ధ అవగమనే యన్న ధాతువు.

సుగతం - శోభనం. గతం జ్ఞానమస్య సుగతః. యస్య = ఎవనికి, సుగతం = శోభనం = సుఖప్రదమై మంగళప్రదమై దుఃఖరహితమైన జ్ఞానం = జ్ఞానమును, గతం = పొందబడినవాడై యుండునో ఆతడు బుద్ధుడు.

సుష్టు అవునరావృత్త్యాం మోక్షం గతిః బుద్ధః - జన్మరాహిత్య స్థితియైన మోక్షమును పొందువాడు గనుక బుద్ధుడు.

అనాత్మయంతయు క్షణభంగురమని తలంచి సుఖప్రదమై, మంగళ ప్రదమై, దుఃఖరహితమై, జన్మరాహిత్యమోక్ష జ్ఞానమును పొందువాడు బుద్ధుడని బుద్ధశబ్ద వృత్తత్యర్థము.

అంతరార్థము :- గుహ్య జిహ్వచాపల్యములకు వశుడుగాక ఆపోస్థాన యాత్రసాగించి మోక్షస్థానంబగు కైవల్యమును పొందుశుద్ధ బుద్ధి వృత్తియే బుద్ధుడు. జిహ్వగుహ్యల చాపల్యంబగు భోగేచ్ఛను బ్రహ్మేచ్ఛగా మార్చుకొని శుక్రాచార్య శిష్యుడుగాక, బృహస్పతి శిష్యుడై కైవల్యమునొందు బ్రహ్మనిష్ఠుడు బుద్ధుడు.

జిహ్వేంద్రియమునందె గుహ్యేంద్రియము ఇమిడియున్నది కారణము నందే కార్యము ఇమిడియున్నది. విస్తరలక్షల శీర్షికను చూడుడు.

ఆత్మతేజంబు వీక్షించునతని

మానసేంద్రియములు చేష్టలనెడల విడచి ।

ఒదిగి కదలక మెదలక యూరకుండు

సింగములగన్న గజముల భంగననఘ ॥

10. కల్మాషతారము

స్థానం - పాయురింద్రియము

కల్మషే - క్షిప్యత ఇతికల్మః - అ-పుం-కలకిలక్షేపే - ధాతువు

కల్మషే = క్షిప్యత = త్రోసివేయబడునది, ఇతి = కనుక, కల్మః = కలికి.

కలిప్రేరణచేత పాయురింద్రియ కారణమైన అన్నమయకోశమగు పూణేంద్రియమున చిత్తాహంకార మానస బుద్ధి సమన్వితమైన స్థూలదేహాభి మాన చిత్తాహంకార మానస బుద్ధి సమన్వితమైన స్థూలదేహాభిమాన యుక్తుడగు జీవుడు, తన స్థూలశరీర సంరక్షణార్థమై సంకల్ప వికల్పముల తోపికల త్రోసివేయబడునట్లు చేయుట కలిప్రేరణ. ఇదియే కలిమాయ.

దుర్యోధనుడు కలి అంశమున జన్మించినట్లు భారతముననున్నది.

పాయువు - నరద్వారముని భాగవతమున పురంజనోపాఖ్యానమున ఉన్నది.

అన్నమయ కోశస్థానము - ప్రూణేంద్రియము - ప్రూణేంద్రియము నందే పాయురింద్రియము ఇమిడియున్న విషయము విస్తర లక్షణ శీర్షిక యందు విశదీకరించియున్నాను.

అంతరార్థము :- ప్రత్యగాత్మ స్వరూపుడైన తాను దేహాత్మబుద్ధితో జీవుడై నిరంతరము దేహసంరక్షణమునకు, వీని గౌరవ మర్యాద కీర్తి ప్రతిష్ఠ లకై బహిర్ముఖ వృత్తితో అనాత్మయైన పరాక్ దర్శనమునిగి సంకల్ప వికల్ప తోపికలతో కొట్టుకొనిపోయి, మహాత్మప్రప్తమైన నరజన్మమును వృథము చేసుకొని జనన మరణ ప్రవాహరూప సంసారసాగరమున పడిపోవుటయే కలిప్రేరణలో మునుగుట ఇట్టివాడు సద్గురు కృపచే బ్రహ్మాప దేశమును బొంది అన్నమయ కోశస్థానంబగు ప్రూణేంద్రియమునందు, ప్రూణేంద్రి యోపహిత చైతన్యబ్రహ్మమును 'సోఽహం' భావసూత్ర అంతర్యాగముచే ఆత్మసాక్షాత్కార స్వస్వరూపానందమును పొందినచో కల్మాషతార సార్థకత కాగలదు.

ఓం. తత్. సత్.

దశావతారముల దశేంద్రియములందే నిరూపింపబడిన
ఆత్మపరమైన సంక్షిప్త వ్యాఖ్యానము.

...

చక్రవిచారము

ఎన్నియేండ్లు గురుసేవచేసినను లభింపనట్టియు, అత్యంత రహస్యముగా ప్రియశిష్యులకు మాత్రమే ఏకాంతమున బోధించునట్టియు, శ్రీ నారాయణ మహర్షి నరునకు ప్రేమ వాత్సల్యముతో బోధించినట్టిదియు, అస్మద్గురు దేవులు, పూజ్యపాదులు, బ్రహ్మీభూత బ్రహ్మ శ్రీ జగద్గురు వేదాంతం లక్ష్మణార్కుల కృపాకటాక్షముచే లభించిన పరమ వేదాంత రహస్యములతో స్థానవిచార క్రమమున శ్రుతి యుక్తసుభవ పూర్వకము ఆశ్చర్యకరమునకు విచారము.

శ్లో॥ ఆధారేలింగనాభౌ హృదయసరసిజే తాలుమూలే లలాటే

ద్యేపత్రే షోడశారే ద్విదశే దశదశే ద్వాదశార్థే చతుష్కే ।

వాసాంతే బాలమధ్యే డఫకతసహితే కంఠమూలే స్వరాణాం

హంక్షం తత్త్వార్థయుక్తం సకలదలయుతం వర్ణరూపం నమామి ॥

తా॥ మూలాధారమునందు నాలుగు తేకులును వ,శ,ష,స-యను నాలుగు అక్షరములును, లింగస్థానముననున్న స్వాధిష్ఠాన చక్రమున నాఱు రేకులును, బ,భ,మ,య,ర,ల యనెడు నాఱక్షరములును, నాభియందున్న మణిపూరక చక్రమునందు, పది దశములును డ,ధ,న,త,ధ,ద,ధ,న,ప,ఫ అనెడు పది అక్షరములును హృదయ కమలమునందున్న అనాహత చక్రము నందు పండ్రెండు దశములును, క,ఖ,గ,ఘ,ఙ,చ,ఛ,జ,ఝ,ఞ,ట,ఠ, యనెడు పండ్రెండు అక్షరములును, దౌడల మూలంబగు కంఠస్థానంబుననున్న విశుద్ధ చక్రమునందు పదునాఱు రేకులును, అచ్చులైన అ,ఆ,ఇ,ఈ,ఉ, ఊ,ఋ,ౠ,లు,లూ,ఏ,ఐ,ఓ,ఔ,అం,అః అనబడు పదునాఱు అక్షరములును, భ్రూమధ్యముననున్న ఆజ్ఞాచక్రమునందు రెండురేకులును ‘హం,క్షం’ అను రెండక్షరములును కలిగినట్టి సకలదలములతో కూడినట్టియు, అక్షర

స్వరూపమైనట్టియు, తత్, త్వం, పదముల లక్షార్థమగు ప్రత్యగాత్మ
పరమాత్మలతో కూడిన బ్రహ్మమును గూర్చి నమస్కరించుచున్నాను.

శ్లో॥ షట్పతంతు గణేశాయ షట్సహస్రంతు వేదసే

షట్సహస్రం గదాపాణే షట్సహస్రం పినాకినే ।

ఆత్మనేచ సహస్రంతు గురువేచ సహస్రకం

జీవసంఖ్యా విజానీయాత్ సహస్రం పరమాత్మనే ॥

తా॥ గణపతికి ఆఱునూర్లు, బ్రహ్మదేవునకు ఆఱువేలు, విష్ణువునకు
ఆఱువేలు, రుద్రునకు నాఱువేలు, జీవాత్మునకు ఒక్కవేయి, పరమాత్ముకు
వేయి, శ్రీ గురుమూర్తికివేయి హంసలు జపము జరుగుచుండును.

...

ఇక్కడ ఒక దృష్టాంతము గమనార్హము

ఒకానొక పట్టణమున అమరనాథ గుప్తయను నొక భాగ్యశాలి యుండెను. దూరదృష్టిగలవాడగుటచే ఒకకేజీ బంగారము, వేయి బంగారు కాసులును ఒక పాత్రలో నుంచి ఆ నిధిని తమ గృహమునకు సమీపము నందు గల శ్రీ నగరేశ్వరస్వామి ఆలయగోపుర శిఖర కలశచ్ఛాయ నుంచి నిక్షిప్తముచేసి యుంచెను. తమ మరణ శాసనమునందు తన నలుగురు కొమారులకు ఈ విధముగా వ్రాసియుంచి ఆ కవరును శీలుచేసి బీరువాలో యుంచి స్వర్గస్థుడై యుండెను.

కొంతకాలమునకు ఆయనకుమారులకు వ్యాపారమునందు చాలా నష్టము వాటిల్లి దరిద్రమావహించెను. ఒకరోజు బీరువాలో వెదకుచుండగా తమ తండ్రిగారు శీలువేసి యుంచిన కవరు గోచరించినది. దాని చదువుకొని ఓహో మన తండ్రిగారు ఎంతదూర దృష్టిగలవారు. వాత్సల్య హృదయముతో మన భవిష్యత్తునకు ధనమును నిక్షిప్తముచేసిపోయినారని సంతోషించి దానిని చదివిరి. అందులోనున్న అంశమేమనగా!

తనయులారా! నేను మీ భవిష్యత్తునకు ధననిక్షేపమును మన గృహ సమీపమున వెలసియుండు శ్రీ నగరేశ్వరస్వామి ఆలయగోపుర శిఖర గలశ చ్ఛాయయందు ఉంచియున్నాను. మీకు కష్టాలు ప్రాప్తించినపుడు కార్తీక శుద్ధ పౌర్ణమినాడు ఉదయం 9 గంటలకు దానిని తీసుకొని తిరిగి వ్యాపారము చేసుకొని సుఖజీవనము చేయుడు అని ఆ మరణశాసనము నందున్నది. దరిద్ర బాధననుభవించుచున్నవారు ఆతురతతో ఆలయ ధర్మకర్తల దగ్గరుకు వెళ్ళి అయ్యలారా! మా తండ్రిగారు మన ఆలయగోపుర శిఖర కలశమునందు ధననిక్షిప్తముగావించియున్నారు మేము చాలా కష్టాలలో యున్నాము తాము

అనుమతి ఇస్తే ఆ శిఖర కలశములోని ధనమును తీసుకొందుము. శిఖరమును కొట్టుటకు అనుమతి ఇవ్వడని కోరగా ఆ ధర్మకర్తలు సరే నాయనలారా! ఒకవేళ అందులో ఏమియు లేకున్న ఎడల తిరిగి మీరు శిఖరమును నిర్మించి సంప్రోక్షణ గావించి శాంతి చేయించవలసి వచ్చును. అప్పుడు సుమారు పదివేలరూపాయలు ఖర్చుగాగలదు, ఇందులకు అంగీకరించి అగ్రిమెంటు వ్రాసిఇచ్చినచో సమ్మతించెదమనిరి. అందులకు వారు సమ్మతించి అగ్రిమెంటు వ్రాయించి వైశాఖమాసమైనను ఎండలకు లెక్కచేయక శిఖరమును పడగొట్టి కలశమును తీసిచూడగా అందులో ఏమియు లేనందున చాలదుఃఖించి వారు నివసించుచున్న ఇల్లును విక్రయించి పునః శిఖరకలశ నిర్మాణముగావించి పదివేలు ఖర్చుపెట్టుకొని చాలా బాధపడుచుండిరి. ఆ ఇంటి కులగురువుగారు జ్యేష్ఠమాసమున వారి యింటికి రాగా వారికి తమ గత చరిత్రను తెలిపి దుఃఖింపసాగిరి. ఆ గురువుగారు ఆ మరణ శాసనమును చదివి నాయనలారా! కన్నతండ్రి తన సంతానము నకు ద్రోహముచేయునా ఆ శాసనమును సరిగా అర్థముచేసుకొనలేక పొరబడిరి. భయపడకుడు. నేను మీ కుటుంబ శ్రేయోభిలాషినిగదా! కార్తీక మాసమున మీ ఇంటికివచ్చి ఆ నిధిని తీసి మీకు అప్పగించెదను. దుఃఖింపకుడు అనిచెప్పి పోయి తిరిగి ఆ స్వామిగారువచ్చి కార్తీకమాసమున శుద్ధపౌర్ణమి నాడు ఉదయం 9 గంటలకు ఆ నగరేశ్వర ఆలయగోపుర శిఖరకలశము నీడ ఎక్కడపడినదో ఆ చోటున గజములోతు త్రవ్వగా ఇత్తడిపాత్ర కనిపించినది. దానిని వెలికితీసి అందులోనున్న కేజి బంగారు, వేయి బంగారు కాసులు తీసి వారిచ్చివేసెను. వారానందించిరి. ఆ శాసనమునందలి కలశ చ్ఛాయ పదమును వారు గ్రహించక నష్టపడిరికదా? అందులకే “గురుంవినా స్వతంత్రం నకర్తవ్యం” ఆర్యోక్తి.

అటులనే మన మహర్షులు నిక్షిప్తముగా నుంచిన రహస్యార్థ సాంకేతిక

శబ్ద ప్రయోగములు సరిగా అర్థముజేసుకొని అనుభవమును జోడించి పరిశీలించినచో దేవరహస్యముల యధార్థము తెలియగలవు.

అని ఈ కథావస్తువులద్వారా తెలుసుకొంటిమి.

ఈ చక్రవిచారమునందు అట్లేయుండుటచేతను ఈ పరమ సత్యమును బోధించువారు అరుదైయుండుటచేతను అనేకులకు అర్థముకాలేదని అనుకొను అవకాశమున్నది. అస్మద్గురుదేవులు ఈ దేవగురురహస్యముల శ్రుతియుక్తి అనుభవముగా బోధించియున్నారు. ఇది మనభాగ్యము.

“విజానవంతుడు చూచిన వృక్షాన్ని మూర్ఖుడు చూడలేడు”

“ప్రేమ సకల జీవులకు సహజం అయితే మానవ జన్మలో పరిపూర్ణత పొందుతుంది.”

...

మూలాధార చక్రము (కమలము)

(ఇక్కడ కమలము బొమ్మ ఉన్నది)

“అట్లుగావున గుదస్థానంబున ‘వ,శ,ష,స’ వర్ణగంబై చతుర్దశ యుక్తంబై, తప్తకాంచన పుష్పసన్నిభంబై, మహీనిలయంబై పూణకారణంబై, మూలాధార చక్రంబు విలసిల్లు. అందువినాయకునకు ఆఱునూరులును” అని సీతా రామాంజనేయ సంవాదము ప్రథమాశ్వాసము 179 వచనము.

వ,శ,ష. స వర్ణాత్మకము

అధిదేవత - విఘ్నేశ్వరుడు

600 హంసలు - 40 నిముషాలు

1. హ - చిత్తము		4 దళములు - దళాత్మకము
2. ం - మనస్సు		హంసః
3. స - బుద్ధి		
4. ః - అహంకారము		

గణిక - పూజ - ఎలుక - వాహనము

పృథ్వీస్థానము - ప్రాణమునందు - మోహ సోహ - స్థానము

దేహవాసన - లోకవాసనలు - కమలముక్రింది పత్రములు - శ్వాసతో

కూడుకన్న మహాకారణ స్వరూపమే గణపతి.

విఘ్నేశ్వరుని పేర్లు :-

శ్లో॥ వినాయకో విఘ్నరాజా ద్వైమాతుర గణాధిప ।

అప్యేకదంతం హేరంబలంబోదర గజాననాః ॥ అమరం ॥

1) వినాయకుడు, 2) విఘ్నరాజు, 3) ద్వైమాతురుడు, 4) గణాధిపుడు,
5) ఏకదంతుడు, 6) హేరంబుడు, 7) లంబోదరుడు, 8) గజాననుడు.

పృథ్వీస్థానమందుగల మహాకారణమున శ్వాసతో కూడిన ఎఱుకయే
వినాయకుడు. (పరబ్రహ్మ, శబలబ్రహ్మస్వరూపమే)

గణికపేర్లు :-

శ్లో॥ దూర్వాతు శతపర్వికా సహస్రవీర్యా భార్గద్యౌదుహోనంతాః ॥

1) దూర్వు, 2) శతపర్విక్, 3) సహస్రవీర్యా, 4) భార్గవి, 5) రుహ,
6) అనంత.

శ్వాసయే - గణిక

ఎలుక పేర్లు :-

శ్లో॥ ఉందురు యౌషికోఽప్యౌఖ్యః ఇత్యమరః ॥

1) ఉందురువు, 2) మూషికము, 3) ఆఖువు.

కుండలినీశక్తియే ఎలుక (మూషికము)

1) పృథ్వీస్థానమున సోఽహంభావమగు గురుకీలులో నున్నచో సంకల్ప వికల్పములగు విఘ్నముల శిక్షించువాడును సోఽహంభావమున నిలువని వారిని సంకల్ప ప్రవాహమున మునుగునట్లు విఘ్నములు గలుగజేయు వాడగుటచే విఘ్నరాజు.

2) అనాత్మకంతకు నాయకుడగుటచే - వినాయకుడు.

3) పృథ్వీస్థానమందుగల పర్వతరాజపుత్రియగు 'స'కార శుద్ధ సాత్విక ప్రకృతియగు పార్వతీదేవికిని పృథ్వీస్థానమునుండి ఆపోస్థానమగు సహస్రార మంటపమున శబ్ద ప్రవాహరూపిణియగు గంగాదేవికిని ముద్దుల కొడు కగుటచే ద్వైమాతురుడు.

4) తమోగుణ, సత్వగుణ, రజోగుణ సృష్టియగు స్థూల, సూక్ష్మ సంఘాత 'స'కార శుద్ధసాత్విక ప్రకృతి గణమునకంతా అధిపతి యగుటచే గణపతి.

5) ప్రకృతికి చిక్కితిమా త్రిగుణసృష్టిలో మునుగుదుము. ప్రకృతిని విడిచితిమా అటు కైవల్యమార్గమున పయనింతుము ఇట్లు ఏదోయొక దంతము గలవాడును మఱియు జిహ్వగుహ్యాచాపల్యముచే ప్రకృతిలో మునుగు నట్లును బ్రహ్మమున చరించు బ్రహ్మచారిత్వమునకు హేతువైనందున కుమార స్వామి గణపతికి ఒకేదంతముండునట్లు చేసినాడట, ఏకదంతుడు.

6) ఆత్మపూజను చేయువారిని, త్రిమూర్తులు గూడా సేవచేయునట్లుగా వృద్ధిపొందించువాడు కనుక హేరంబుడు.

7) శబలబ్రహ్మస్వరూపుడగు విఘ్నేశ్వరుడు 'హ'కార స్వరూపుడు 'స'కార స్వరూపి ప్రకృతి పొట్ట 'హ' పూరకము 'స' రేచకము రేచక పూరకము లగు పొట్ట. ఎప్పుడు వ్రేలాడుచుండును. గనుక లంబోదరుడు. పార్వతి నలుగు పిండితో బాలుని నిర్మించి స్నానం చేయునపుడు కావలి యుంచిన తన కుమారుని శివుడు వధించినపుడు బ్రతికించుమని పార్వతి వేడగా ఉత్తరపుదిక్కు మొగముచేసి నిద్రించువాని తల తెమ్మని ఆజ్ఞాపించగా ప్రమథులు ఎవ్వరులేరు గానీ ఒక గజమున్నదనిరి. ఆ గజముయొక్క తలను తెప్పించి ఆ బాలుని మొండెమునకు అతికించినందున గజాననుడని పేరు గల్గెను. ఏనుగు నిద్రించినచో స్వప్నమున సింహమును జూచి మరణించును. ఇది బాహ్యార్థమునకు సరిపోదు. అంతరార్థమును గమనించాలి. ఎట్లనగా! మహాకారణము కైవల్యమువైపు ముఖముచేసినచో బహిర్ముఖవృత్తి చాలించి యోగనిద్రను పొందునట్టివాడు గనుక గజాననుడు.

ఉత్, ఊర్ధ్వం తరం త్వనేనేత్యుత్తరం త్రూతరణ ప్లవనయోః ధాతువు. దీనిచేత ఊర్ధ్వమునకు దాటుదురు గనుక ఉత్తరము. ఈ మహాకారణము 'సోఽహం' భావముచే ఊర్ధ్వమగు కైవల్యమునకు దాటుటచే ఉత్తరము.

శ్వాసయే - గణిక :- శ్వాసను దేవునియందు లీనముగాకుండా అన్నమయకోశమునకే పశువృత్తులు వర్తింపజేసి హింసించుటచేత దూర్వ అంతః కుంభకముల్ గణువు. బహిః కుంభక మొక గణువు ఇట్టి గణువు లనేకముండుటచే ఈశు శతపర్విక. ఈ శ్వాసను దేవునిలో నిష్ఠతో ఎంతెంత లీనముజేతుమో అంత ప్రభావము గలది యగుటచే సహస్రవీర్య బుద్ధియనె సూర్యుని, అహంకారమనెడి అగ్నిని, ఏకాగ్రముగా తన వెంబడి యుంచినచో అనాత్మను తపింపజేసి దేవునియందు లీనముగావింపకున్నచో ప్రతి కుంభకము నందు మొలచుచుండుటజే ఈ శ్వాస రుహ హృదయకమలము. అష్టదశము

లందును, నవచక్రములందును, స్థూల, సూక్ష్మ, కారణ, మహాకారణము లందు అల్లుకొని యుండుటచే అనంత నామము గల్గినది. ఇట్టి శ్వాసయనెడి గతికను విఘ్నేశ్వరునికి అర్పించినచో కైవల్యము లభించును. వేరే మార్గమే లేదు.

కుండలినీశక్తియే ఎలుక తన ముఖ స్పర్శచే అమృతరసమూరి దేహము బ్రతుకుచున్నది. ఇది ఆత్మయందు లీనమైనచో కైవల్యము సిద్ధించును. ఆయుష్షును దొంగిలించుచున్నది. కనుక మూషికము.

దేవుడిచ్చిన ఆయుష్షును త్రవ్వటచేత ఆఖువయ్యెను. టెంకాయల తినువాడు గణపతి. నాగేటివంటి ఆకులుగలదియును నీటిని పీల్చునదియు గనుక నారికేళము. నీటిని పీల్చునది ప్రాణవాయువు కనుక ప్రాణవాయు వనెడి టెంకాయల తనయందు జీర్ణముజేసికొని తురీయ స్వరూపుడగు విఘ్నేశ్వరుడు.

తురీయమున నుండగా గ్రహణశక్తి, జ్ఞాపకశక్తి పెరుగును. తురీయా తీతమును పొందినచో ఈశానముఖము గాన విద్యాధార గల్గును. కనుక సకల విద్యాధిపత్యము ఇచ్చటనున్నది. మనస్సు బుద్ధి అహంకారములే బ్రహ్మ, విష్ణు, రుద్రుడు కనుక ఈ ఎఱుకయే, వీటి కధిపతియైన శబల బ్రహ్మము. పరబ్రహ్మ స్వరూపియునై వినాయకుడు త్రిమూర్తులచేత పూజింపబడు వాడాయెను.

వివరణ :- మహీనిలయంబై = మహీ = పృథివీ, నిలయంబై = స్థానమై, అని యున్నందున పృథివీస్థానమున మూలాధారచక్రమున్నదని తెలియుచున్నది. 'ప్రాణకారణంబై' అని యున్నందున పృథివీస్థానమగు ప్రాణముననే యిచ్చక్రమున్నట్లు స్పష్టమగుచున్నది. పృథివిని ఆధారము చేసుకొని వృక్షాదులను, నరపశ్వాదులు నెట్లున్నవో యట్లే పృథివీస్థానము

నందలి శ్వాసను, నెఱుకను నాధారముచేసికొని సకలజీవరాసులు నున్నవని గ్రహింపవలెను. 'మూలయతీతి మూలం' మూల ప్రతిష్ఠాయాం, మూలయతి = ప్రతిష్ఠనుచేయునది, ఇతి = కనుక, మూలం = మూలమని పేరు. ప్రతిష్ఠ = స్థిరముగా నిలుపుట. ఆధ్రియతే లింగశరీర మాత్ర ఆధారః ధృధారణే లింగశరీరం = లింగశరీరము, అత్ర = ఇచ్చట అనగా నిమ్మహా కారణ మనబడు నెఱుకయందు, ఆధ్రియతే = ధరింపబడును కనుక, ఆధారః = ఆధారము. స్థూలశరీరమును నిలుపునట్టి శ్వాసయును, సూక్ష్మ శరీరమును ధరించునట్టి ఎఱుకయును ఉన్నందున నిష్పృథివీస్థానముననే మూలాధారచక్రమును చెప్పవలెను.

మూలము, ఆధారము ఈ రెండు నిచ్చటనున్నవి. స్థూలశరీరమును నిలుపు శ్వాస మూలము, సూక్ష్మశరీరమును ధరించు నెఱుక ఆధారము. ఈ రెండును చేరిన పృథివీస్థానము మూలాధారమని జ్ఞప్తియందుంచుకొన వలెను. ఎఱుకయే మహాకారణము.

మూలాధారచక్రమున వినాయకుడుధిపతిగా నున్నాడనియు నీతని కాఱునూఱు హంస లర్పింపవలెననియు తెలియుచున్నది. కొందరు పాయువు నందే విఘ్నేశ్వరుడును మూలాధారచక్రమునున్నట్లు నమ్మియుందురు. ఇదియే నిజమైనచో గుదస్థానమున విఘ్నేశ్వరుని, విద్యాధిపతిత్వమును గజముఖత్వమును మొదట తన్ను నమస్కరింపకున్నచో విఘ్నములను కలిగించు నేర్పరితనమును నిరూపించుట కెవరికైనను సాధ్యమగునా? కాదు. పృథివీస్థానమున విఘ్నేశ్వరుని కుండతగిన సకల గుణములను సద్గురువులు ప్రియశిష్యులకు రహస్యముగా బోధించుచునే యున్నారు.

మహాకారణమునందలి హంసస్వరూపమే శబ్దస్వరూపమై సహస్రార మంటపమును తెలియజేయుటకే యీ వేయికంబాల మండపముల

పెద్దలేర్పరచినారు. పలుకునప్పుడు మనశ్వాస ప్రాణమునుండి రేచకమగుట లేదు. వాగ్ద్వారమునుండి శబ్దరూపమున వెడలుచున్నందున శ్వాసయే తెలివితో కూడుకొని పలుకుచున్నది. కనుక మహాకారణమే సమస్తవిద్యలకు పుట్టినిల్లయినందున నిచ్చటి విఘ్నేశ్వరునకు విద్యానాథుడను పేరువచ్చినది. 'సోఽహం' భావమున నిలువకున్నచో నెవరికైనను మనోనిశ్చలతకు విఘ్నము కలుగును. సోఽహం భావమున నిలుచుటయే విఘ్నేశ్వరపూజ. ఇక్కారణముచే నీతనికి 'విఘ్నపతి' యనెడు బిరుదు లభించినది. తప్తకాంచన పుష్పసన్నిభంబై = తప్త = పుటము వేయబడిన, కాంచన = బంగారుయొక్క పుష్ప = పుష్పము లతో, సన్నిభంబై = సమానమై అని యున్నది. బంగారమునందలి మాలిన్యము పుటము వేసినపుడెట్లుపోవుచున్నదో అట్లే బ్రహ్మనిష్ఠయందున్నచో దుస్సంకల్పములు నశించి శుద్ధసాత్వికమగు బ్రహ్మనందము లభించుచున్నది. పృథివీస్థానమున చేయు బ్రహ్మనిష్ఠయే పుటమువేయుట. "హకార శ్చివరూపాయ, సకార శ్చక్తి రుచ్యతే" యని యున్నందున పూరకము హకారము. రేచకము సకారము, అంతఃకుంభకము సున్న, బహిః కుంభకము విసర్గలు.

హ - పురుషుడు, స - ప్రకృతి, ం - ప్రకృతిపురుష సంయోగము, ః - సృష్టి, ప్ర = సత్వగుణము, కృ = రజోగుణము, తి = తమోగుణము, స = ప్రకృతి. త్రిగుణాత్మక ప్రకృతి. సత్వగుణ వ్యష్టిజ్ఞానేంద్రియములు. సత్వసమిష్టి అంతఃకరణ చతుష్టయము. రజోవ్యష్టి కర్మేంద్రియములు. రజ సమిష్టి పంచప్రాణములు. తామస సృష్టిస్థూలము. గణమనగా గుంపు. త్రిగుణములచే నేర్పడిన యీ స్థూల సూక్ష్మ తత్త్వసంఘాత మంతయు గణము. ఈ గణమంతయు త్రిగుణాత్మికయైన ప్రకృతియనబడు సకారము నందిమిడియున్నది. కనుక పృథివీస్థానమునందలి మహాకారణ స్వరూపుడే గణపతి, గణనాథుడు. సకారమనబడు ప్రకృతికి అధిపతి కనుక గణపతియని ప్రఖ్యాతిచెందెను.

ఉత్తరదిక్కు తలచేసి నిద్రించుచున్న యేనుగు తలను తెచ్చి విఘ్నేశ్వరున కతికించినట్లున్నది. ఏనుగునిద్రించుటను చూచినవారెవరైనా ఉన్నారా? ఏనుగు నిద్రింపనే నిద్రింపదు. ఏనుగు నిద్రించినచో సింహము స్వప్నమున వచ్చి మరణించునని గ్రహింపవలెను. దీని అంతరార్థమెట్లనగా! ఉత్ ఉర్ధ్వం తరంత్యనేనేత్యుత్తరం. తృతరణ ప్లవనయోః అనేన = దీనిచేత, ఉత్ = ఉర్ధ్వం = పై భాగమునకు, తరంతి = దాటుదురు. ఇతి = కనుక, ఉత్తరం. దీనిచేత పైభాగమునకు దాటుదురు కనుక ఉత్తరం సంకల్ప నిర్మిత ప్రపంచమున మునిగి యుండుటే అధోభాగమున నుండుట. మహా కారణమున బ్రహ్మనిష్ఠయందున్నచో క్రమక్రమముగా ఉర్ధ్వమునకు దాటుదుము. సంకల్పనిర్మిత ప్రపంచ సరోవరమునందు మునిగితిమేని మోహమనెడు మకరము మ్రింగి అధోభాగమున కీడ్చుకొని పోవును. బ్రహ్మనిష్ఠయందుంటిమేని భగవద్దర్శనమనెడు సుదర్శనచక్రముచే మొసలి ఖండింపబడి కైవల్యమనెడు ఉర్ధ్వమునకు దాటుచున్నాము. సంకల్ప నిర్మిత ప్రపంచమును విడువవలెగాని కేవల దారసుతాదులతో కూడిన సంసారమును విడువవలెగాని కేవల దారసుతాదులతో కూడిన సంసారమును విడువరాదని సర్వులు జ్ఞాపకముంచుకొనవలెను. ఏనుగనెడు అహంకార ముత్తరదిశ యనెడు తురీయమువైపు శిరస్సు చేసెనేని యోగనిద్రనొందును. మహా కారణమున నిట్టియేనుగు తలయున్నదని అంతరార్థము నెఱుగవలెను. త్రిగుణములే స్వరూపముగాగల త్రిమూర్తులకును చైతన్యము మహా కారణము నుండియే లభించుటచే గణపతి వీరికిని వందనీయుడయ్యెను ముష్ణాత్యాయురాధికం మూషకః. మూషస్తేయే. ఆయురాధికం = ఆయుస్సు మొదలైనదానిని, ముష్ణాతి = దొంగిలించునది కనుక, మూషకః = మూషకము. ఏనుగు మొగముచేతను పెద్దపొట్టచేతను నుండెడు విఘ్నేశ్వరుని నొక ఎలుక మోయుచున్న దనినచో హాస్యాస్పదముగదా! కనుక అంతరార్థము

నెఱుగవలెను. శ్వాసను పీల్చి లోపలనే కుంభించినచో బయటకు శ్వాసను రేచించుటకై యేది తల్లడిల్లునో, రేచించి బహిఃకుంభకము చేసినచో పూరించుటకేది తల్లడిల్లునో అదియే యెలుక. ఇదే ప్రాణశక్తి ఈ ప్రాణశక్తి యనెడు మూషికము ప్రతిక్షణమును మనయాయువును దొంగిలించు చున్నది. ఇరువదియొకవేల ఆఱునూర్ల హంసలు సంచరించినచో నొకదిన మగును. ఇట్టి ప్రాణశక్తియనెడు మూషికమును పట్టివేసినచో మహాకారణ మనెడు విఘ్నేశ్వరుని వ్యవహారమేమియును సాగదు.

స కారమనెడు పట్ట యెప్పటికిని వ్రేలాడుచున్నది. “గణిక పూజల మెచ్చు గబ్బివేల్పు” భాద్రపద శుద్ధచవితినాడు హిందువులనేకులు గణికతో వినాయకుని పూజింతురు. తైత్తిరీయోపనిషత్ నారాయణప్రశ్నము ప్రథమోఽను వాకమున నిల్లున్నది.

మం॥ సహస్రపరమాదేవీ శతమూలా శతాంకురా ।

సర్వగ్ం హరతు మే పాపం దూర్వా దుస్స్వప్న నాశినీ ॥ 1 ॥

మం॥ కాండాత్కాండాత్ప్రరోహంతీ పరుషః పరుషః పరి ।

ఏవానో దూర్వే ప్రతను సహస్రేణ శతేనచ ॥ 2 ॥

1) టీ ॥ సహస్రపరమా = వేలకొలది వస్తువులకంటె పవిత్రమైనదియు, దేవీ = ప్రకాశించునదియు, శతమూలా = అనేకమూలములు, కలిగినదియు, శతాంకురా = అనేక మొలకలు గలదియు, దుస్స్వప్ననాశినీ = దుస్స్వప్నములను నశింపజేయునదియు అగు, దూర్వా = గణిక, మే = నాయొక్క, పాపం = పాపమును, హరతు = హరించుగాక!

2) టీ ॥ దూర్వే = దూర్వమా! పరుషః పరుషః పరి = కఠినములైన ప్రతివాక్కుమీదను, కాండా త్కాండాత్ = ప్రతికాడయందును, ప్రరోహంతీ =

మొలచుచున్నదానవై, ఏవా = ఇట్టి నీవు, నః = మమ్ములను, సహస్రేణ శతేన చ = వేలకలదిగను నూర్లకొలదిగను, ప్రతను = విస్తరింపజేయుము.

శ్వాసయే గణిక. ఈ శ్వాసను సమర్పించుటే విఘ్నేశ్వరపూజ మౌనముతో శ్వాసపై నిగాయుంచి నిల్చినచో క్రమక్రమముగా శ్వాసలయించును. ఇట్లు లయించుటయే గణికను సమర్పించుట. శ్వాసయనబడు గణికయే పవిత్ర మైనది. బ్రహ్మనిష్ఠయందున్నచో బ్రహ్మతేజము నొసంగుచు ప్రకాశించు చున్నది. అంతఃకుంభకమొక గణువు. బహిః కుంభక మకగణువు. రేచక పూరకములే కాడలు. కుంభకములన్నియు మూలములు. సంకల్పము లన్నియు మొలకలు సోఽహంభావమున నున్నచో అన్యథా గ్రహణమనెడు దుస్స్వప్నములుండవు. యధార్థమును గ్రహింపక యింకక విధమున గ్రహించుట అన్యథాగ్రహణము. సోఽహంభావమున నున్నచో పాపమును హరించును. శబ్దములన్నియు వాక్కునుండి బయలు వెడలును. మాటలాడు నపుడు రేచమగుటలేదు. కనుక ప్రతివాక్యము మీదగూడ శ్వాసమొలచుచునే యున్నది. శబ్దమొక కాడయనియు శ్వాసయొక కాడయనియు కూడ గ్రహింప వలెను. శబ్ద బ్రహ్మస్వరూపముచే విజ్ఞానమును కలిగించి, శబలబ్రహ్మ స్వరూపమున బ్రహ్మానందమును బ్రహ్మనిష్ఠచే కలిగించి మమ్ములను నూర్ల కొలదిగను వేలకొలదిగను వృద్ధి చేయుము. అనియర్థము ఇట్లుండగా కొందఱు మట్టితో వినాయకునిచేసి గణికతో నింపి సంతోషించుచుండుట బాహ్యార్థము.

మూలాధారచక్రము తిరిగిననేగాని మిగిలినచక్రములు తిరుగవు కనుక యిదే మొదటిచక్రము. ఈ చక్రము నిలిచినచో మిగిలిన చక్రములన్నియు క్రమక్రమముగా నిలిచిపోవును. ‘హంసః’ ఇవే నాలుగుదళములు. హ = చిత్తము, ం = మనస్సు, స = బుద్ధిః = అహంకారము. మూలాధారమునకు మనోబుద్ధి చిత్తాహంకారములే నాలుగు దళములు. దేహవాసన లోకవాసనలే కమల పత్రములు.

పుణివీస్థానమునందలి విశేషములు

ఇమ్మహాకారణమునందే అన్నమయకోశమును వివరించవలెను. బ్రహ్మనిష్ఠచేయగలుగు మహదానందమనబడు శుద్ధసత్వమునకిదియే స్థానమై యున్నది. అజ్ఞానుల కిమ్మహాకారణము మోహరూపముగా పరిణమించుటచే మోహమున కిదియేస్థానము. మూలాధారమున హంసవిహరించునప్పు డెవరైననుసరే విసుగులేకుండ నాటునూర్ల హంసలాడునంతటి కాలము 40 నిమిషములు సోఽహంభావమున నుండిరేని కైవల్యమనబడు బ్రహ్మానందమును పొందుదురు.

స్వాధిష్ఠాన చక్రము (కమలము)

(ఇక్కడ కమలము బొమ్మ ఉన్నది)

లింగస్థానంబున “బ,భ,మ,య,ర,ల” వర్ణగంభై షడ్వళ సమన్వితంబై, రక్తవర్ణంబై, జలాలయంబై, రసనాకారణంబై, స్వాధిష్ఠాన చక్రంబు రంజిల్లు అందు చతుర్ముఖునకు ఆటువేలు.

‘బ,భ,మ,య,ర,ల’ వర్ణములు, అక్షరాత్మకము.

అధిదేవత - బ్రహ్మదేవుడు

6000 హంసలు గం॥ 6-40 నిమిషాలు

కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, మద, మత్సరములు ఈ 6 దళములు

ఆకాశస్థానము - శ్రోత్రమునందు

స్వ అధిష్ఠానం - మనోరాజ్యము

హంస - వాహనము

సత్యలోకము - సరస్వతి

పుణ్యము, పాపము, కమలముక్రింది పత్రములు

శ్లో॥ బ్రహ్మత్యభూస్సురజ్యేష్ఠః । పరమేష్ఠీ పితామహః ।

హిరణ్యగర్భో లోకేశ స్వయంభూశ్చతురాననః ।

దాతాబ్జయోనిర్ ద్రూహిణో విరించిః కమలాననః ।

సప్తప్రజా పతిర్వేధా విధితా విశ్వసృద్విధిః ॥ ఇత్యమరః ॥

1) బ్రహ్మ, 2) ఆత్మభువు, 3) సురజ్యేష్ఠుడు, 4) పరమేష్ఠీ, 5) పితామహుడు, 6) హిరణ్యగర్భుడు, 7) లోకేశుడు, 8) స్వయంభువు, 9) చతురాననుడు, 10) ధాత, 11) అబ్జయోని, 12) ద్రుహిణుడు, 13) విరించి, 14) కమలాననుడు, 15) సప్త, 16) ప్రజాపతి, 17) వేధా, 18) విధాత, 19) విశ్వసృట్, 20) విధిః.

ఈ 20 బ్రహ్మదేవుని నామములు.

ఈ నామముల ఉత్పత్యర్థముల సారాంశమును గ్రహింతుముగాక.

గ్రంథ విస్తరభీతిచే ఉత్పత్యర్థములు వ్రాయలేదు.

(1) ప్రాతిభాసిక వ్యవహారమునుండి లౌకిక స్థితిచే వృద్ధిపొందినామని లౌకికులు తలంతురు మహాత్ములు గురుముఖమున శ్రవణముచే జ్ఞానాభి వృద్ధిని పొందిన పారమార్థిక స్థితిచే వృద్ధియైనామని భావింతురు గనుక, మనసే బ్రహ్మ.

(2) మహాకారణ మిశ్రత్వముచే తనంతకు తానే సదసద్విలక్షణముగా మనస్సు పుట్టినందున ఆత్మభవు.

(3) ఉపనిషత్తులరీతిగా దేవతలనబడు ఇంద్రియములకు పెద్ద యగుటచే సురజ్యేష్ఠుడు.

(4) శ్రేష్ఠమైన సత్యలోక నివాసి కనుక పరమేష్ఠీ

(5) జీవా విద్యులనుండి ఈ మనస్సు పుట్టి తన విక్షేపముచేత అవిద్యను

కలుగజేసి జీవత్వము ఏర్పడునట్లు చేయుచున్నందున తండ్రులకు తండ్రి గనుక పితామహుడు.

(6) కర్మేంద్రియ మానసములు మనోమయ కోశము. రజోగుణము గర్భమునందు కలవాడుగాన హిరణ్యగర్భుడు.

(7) లోకాలు, లోకస్తులు, లోకేశులు అనబడు చతుర్దశ గోళకేంద్రియాధి దేవతలనబడు పదునాలుగులోకాలకు ఈ మనస్సే ప్రభువు గనుక లోకేశుడు.

(8) స్వయంభువు.

(9) మనస్సంకల్పముచే కుండలినీశక్తి చలించి శ్వాసఏర్పడి మనో మారుత చలనముచే ఏర్పడు మనోబుద్ధి చిత్తాహంకారములనెడు ముఖములు గలవాడగుటచే చతుర్ముఖుడు.

(10) మనోలయమైనచో ఏమియులేదు. ఇదియున్నచో సర్వము నుండునుగాన ధాత.

(11) ప్రాదేశమాత్ర పురుషుని నాభిశిఖాచక్రము. ఈ చక్రకమలము జిహ్వగ్రస్థిత సహస్రారము దీనిచలనముచే ఏర్పడిన ఆజ్ఞాచక్రస్థిత మలిన సాత్విక ప్రకృతి స్వరూపిణి కనుక ఆబ్జయోని.

(12) సురసు సేవించుయోగ్యతలేక సంకల్పవికల్పములచే దగ్ధము చేయు అసుర వృత్తులచే హింసింపబడుచుండుటచే ద్రుహిణుడు.

(13) హంస సంచారముబట్టి సంకల్పించునదిగాన విరించి.

(14) విశుద్ధమునుండి ఆజ్ఞాచక్రము వఱకుగల హృదయ కమలము నందుండు వాడగుటచే కమలాసనుడు.

(15) సంకల్ప సృష్టిచేయునది కనుక స్రష్ట.

(16) ఇంద్రియాధిదేవతల కధిపతి ప్రజాపతి.

(17) సృజించునట్టిదిగాన వేధ.

(18) సర్వమును చేయువాడు గాన విధాత.

(19) మనో సంకల్ప విశ్వమును సృజించువాడు గనుక విశ్వసృష్ట.

(20) విధధాతి = చేయువాడు, ఇతి = కనుక విధిః.

ఈ స్వాధిష్ఠాన చక్రమునకు అధిదేవత బ్రహ్మదేవుడు.

స్వ = తనయొక్క, అధిష్ఠానం = రాజ్యం.

మనోరాజ్యం ఆకాశస్థానమున స్వాధిష్ఠాన చక్రమును తెలియవలెను.

లింగస్థానమునందు బ్రహ్మ, సరస్వతి, సత్యలోకము, కమలాననము, హంసవాహనము మొదలగు బ్రహ్మసంబంధములను నిరూపింపలేము. శ్రీ గురుకృపవలన ఆకాశస్థానమున నున్నవని తెలియనగును. జలాలయ మనగా ఆపోస్థానము. జలమునకు గుణము రసము. రసమును గ్రహించు జిహ్వయే జలాలయము. అయినను మూలవిచారమున పృథివియన స్థూల మనియును, జలమన సూక్ష్మశరీరమనియు గురువులు నిరూపింతురు. జలమెట్లు ప్రవాహరూపమో మనస్సుగూడ ప్రవాహరూపమే. స్వ = తన యొక్క, అధిష్ఠానము = రాజ్యము, స్వాధిష్ఠానమనగా తన రాజ్యము మనో రాజ్యమే స్వాధిష్ఠానమని అర్థము. మనస్సున ఆకాశస్థానము స్వనతీతి స్వాంతం. స్వనశబ్దే. స్వనతి = పలుకునది, ఇతి కనుక, స్వాంతం = పలుకునది కనుక స్వాంతమని మనస్సునకు పేరు. మనస్సు, శ్రోత్రముచే విని వాక్కుచే పలుకును. వినకనేయున్నచో నూతన సంకల్పము లుదయింపవు. సంకల్పమే సృష్టికి మూలము సంకల్పములే లేకున్నచో సృష్టిలేదు. సమష్టి మనస్సే బ్రహ్మయని తెలిపినారు. బోధయే సరస్వతి, వాక్కునకు సరస్వతి యనెడు పేరుగలదు. బ్రహ్మ తనకూతురును పెండ్లియాడినాడని యున్నది

ఎట్లనగా మనస్సనెడు బ్రహ్మనుండియే బోధయనెడు సరస్వతి యుదయించు చున్నది. శ్రోత్రేంద్రియముద్వారా మనస్సు వినిననే గాని బోధ వాగింద్రియముచే బోధింపనేరదు. బోధయనెడు సరస్వతిని మనస్సనెడు బ్రహ్మ శ్రోత్రేంద్రియముచే అనుభవించుచున్నందున కూతురును పెండ్లియాడినట్లగుచున్నది. పెద్దలు బోధించు బోధ సత్యమని నమ్మకున్నచో చెవియొగ్గివినము. కనుక సత్యలోక మిచ్చటనున్నది. బ్రహ్మపీఠము కమలము. హృదయకమలమే బ్రహ్మపీఠము కమలము. హృదయకమలమే బ్రహ్మపీఠము. సూతమహర్షి బ్రహ్మపీఠమున కూర్చుండి శౌనకాది మహర్షులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యాన మనర్చెను. సూత మహర్షి బెస్తవాడు. మడుగులోనుండి మత్స్యములను బెస్తవాడెట్లు బయటకు వేయుచున్నాడో అట్లే బుద్ధియనెడు సూతుడు అపోస్థానమనబడు వాక్కునుండి మహావాక్యములనెడు మత్స్యములను బయటకు వేయుచున్నాడు. కంఠ స్థానము మొదలు పెదవుల వఱకుగల బయలే హృదయాకాశము.

బ్రహ్మ యీ హృదయ కమలమునందుండియే సంకల్పములనెడు వ్రాతను, కొండనాలుకయనెడు లేఖనిచే నాలుకయనెడు తాళపత్రముపై వ్రాయుచున్నాడు. కనుక బ్రహ్మ కమలాసనుడు. హంసయనుపేరు శ్వాసకున్నది. మనసు మారుతము లేకమై సంకల్పముల పుట్టించును. సంకల్పము నుండియే శ్వాసజనించును. ఇట్టి హంసయనెడు వాయువే లేకున్నచో సంకల్ప మనెడు సృష్టియులేదు. వాహనములేనిచో సంచారమెట్లణగిపోవునో అట్లే హంసలేనిచో సంకల్ప వ్యవహారమును బ్రహ్మకుండదు. కనుక హంస వాహనుడు. ఉపనిషత్తులలో దేవతలకు ఇంద్రియములని పేరు. సురజ్యేష్ఠుడని బ్రహ్మకు పేరున్నది. ఇంద్రియాధిపతి మనస్సని యున్నందున మనస్సే బ్రహ్మ హిరణ్యమనగా బంగారు. వేదాంతమునందు రజోగుణమునకు బంగారని సంకేతము. రజోగుణము గర్భమునందుగలది మనస్సు. హిరణ్యగర్భుడని బ్రహ్మకు పేరున్నది. 'రజః కర్మణిభారత' యని గీత. కర్మరజోగుణముచే కలుగును.

బ్రహ్మ నిద్రించినచో ప్రళయమెట్లగునో అట్లే మనస్సు సుషుప్తి నొందినచో నిత్యప్రళయమని పేరు. ఇట్లు బ్రహ్మను ఆకాశస్థానమున నిరూపించుటచే స్వాధిష్ఠానచక్రము నిచ్చటనే చెప్పవలెను. మనస్సు తనంతకు తానే సంకల్పించు కొనుచు, తత్సంకల్పనిర్మిత ప్రపంచమున పరిభ్రమించుచు దన రాజ్యమున తానే తగులుకని యుండుటచే స్వాధిష్ఠానచక్రమనెడు పేరువచ్చినది.

ఈ చక్రమునందలి విశేషములు

సంకల్పాత్మకమైన మనస్సుండుటచే నిచ్చటనే మనోమయ కోశమును తెలియవలెను. సూక్ష్మశరీరమునకు స్వప్నావస్థను చెప్పినందునను, సూక్ష్మ శరీరమునకు ముఖ్యమైనది మనస్సు కనుకను ఆకాశస్థానమునందే స్వప్నావస్థను, సృష్టికి హేతువైనదియు, కర్మలకు కారణమైనదియునగు రజోగుణమున కచ్చట స్థానముచెప్పినందున, ఈ గుణవర్ణమగు రక్తవర్ణమును, స్వాధిష్ఠాన చక్రమవర్ణమని గ్రహింపవలెను. బ్రహ్మవిద్యవలని ప్రయోజనమును, వినకున్నచో నీ విద్యపై కోరిక పుట్టదు. కనుక కామము నిచ్చట గ్రహింపవలెను. ప్రయోజనమునుబట్టియే సమస్త కార్యములందు కోరిక పుట్టుచున్నది. విన్నచో నైవరికైనను జ్ఞానాభివృద్ధి యగును. కనుక జ్ఞానశక్తి నిచ్చటచెప్పవలెను. అరిషడ్వర్గమనబడు కామక్రోధ లోభ మోహ మదమత్సరములే యీ స్వాధిష్ఠాన చక్రమున కాఱురేకులు. పుణ్యపాపములు కమలముక్రిందనున్న పత్రములు స్వాధిష్ఠానచక్రమున హంస విహరించునప్పుడెవరైనను సరే ఆఱువేల హంసలు గం॥ 6-40 ని॥ సంచరించునంతటి కాలము సోఽహం భావమున నున్నచో కైవల్యపద ప్రాప్తులగుదురు.

మణిపూరక చక్రము (కమలము)

(ఇక్కడ కమలము బొమ్మ ఉన్నది)

నాభిస్థానంబున, 'డ, ధ, ణ, త, థ, ద, ధ, న, ప, ఫ' వర్ణగంభై, దశదళోపేతంభై తేజోనివాసంభై పీతవర్ణంభై, నేత్రారణంభై మణిపూరక చక్రంబు ప్రకాశించు, అందు విష్ణువునకు ఆఱువేలు. డ, ధ, ణ, త, థ, ద, ధ, న, ప, ఫ 10 వర్ణములు వర్ణాత్మకము.

అధిదేవత :- విష్ణువు

6000 హంసలు గం॥ 6-40 నిమిషాలు.

దశవిషయములు :- 1. శబ్ద, 2. స్పర్శ, 3. రూప, 4. రస, 5. గంధ

1. వచన, 2. హానాదాన, 3. గమనాగమన, 4. సురతానంద, 5.

విసర్జన ఈ 10 విషయాలే దశదళములు.

శబ్ద ప్రవాహము - ఆపోస్థానము, నోరు - వైకుంఠము సుఖ
దుఃఖములే కమలముక్రింది వ్రతములు.

తైవల్యం హ ఆ ఉ మ్ పుణ్యపాపములని పారాంతరము

1 2 3 4 5

మణిపూరక చక్రాధిదేవత - విష్ణువు

ఈ విష్ణువునకు గలకొన్ని పేర్ల ఉత్పత్త్యర్థముల వ్యాఖ్యానము.

విశ్వవ్యాపి విష్ణువు, శబ్దముల వెల్లడించువాడు రాయణుడు, శబ్దబ్రహ్మ, శబ్దబ్రహ్మమునకంటే వేరై శబ్దోచ్ఛారణచేయుంచువాడు అరాయణుడు అనగా శబలబ్రహ్మ అరాయణుడుకూడా కానివాడు నారాయణుడు. ఇతను శుద్ధబ్రహ్మ, తామస వృత్తులనబడు రాక్షసులను దనుమాడు కృష్ణుడు. సర్వవ్యాపకుడైన వాడని కీర్తిగల వాడగుటచే విష్ణురశ్రువుడు. ఇంద్రియ ప్రేరక చైతన్యమగుటచే హృషీకేశుడు. దుష్టశక్తుల నశింపజేయువాడగుటచే మాధవుడు. విశుద్ధమునుండి ఆజ్ఞాచక్రము వఱకుగల హృదయకమలము నంతటా వ్యాపించియుండుటచే విష్ణువు పుండరీకాక్షుడాయెను. ఆకాశము రంగు పీతము. హృదయాకాశమునంతట వ్యాపించియుండుటచే పీతాంబర ధారి. తన స్వరూపస్థితినుండి జారనివాడు అచ్యుతుడు. పునర్జన్మలేకుండా బ్రహ్మైక్యము చేయుటచే జనార్దనుడు హంస స్వరూపచక్రమును ధరించు వాడు కనుక చక్రపాణి. జగత్ నందుండువాడు వాసుదేవుడు. మనస్సు పత్రం, బుద్ధి పుష్పం. ఈ రెంటితో నిర్మించిన వనమాల మాలను పాదముల వరకుండునది ధరించువాడు వనమాలి. ఇంద్రియములజయించినవారికి ప్రత్యక్షజ్ఞానము కలుగజేయువాడు అధోక్షజుడు. నామరూపాత్మక విశ్వమును భరించువాడు విశ్వంధరుడు. శ్రీ = బుద్ధి బోధనాశక్తిచే ఆపోస్థానమును ఆవరించినవాడగుటచే శ్రీ వత్సలాంభనుడు.

వివరణ :- మణ్యత ఇతి మణిః మనశజ్ఞే, మణ్యత = శబ్దించునది, ఇతి = కనుక, మణిః = మణి, పూరము = ప్రవాహము, పూరకము = ప్రవాహముగలది, మణిపూరచక్రము = శబ్దించు వ్రాహముగల చక్రము. ఆపోస్థానమే శబ్దప్రవాహముగల మణిపూరక చక్రము. తేజోనివాసంబై = అగ్ని కాపురస్థలమై అని యున్నది. అగ్నికి గుణము రూపము. రూపమును గ్రహించునది నేత్రము. కనుక అగ్నిస్థానమనగా నేత్రము. అయినను వాక్కున కధిదేవత అగ్ని. వాక్కునందగ్ని యున్నందుననే నాలుకకు చేరి జిడ్డంటకున్నది. ఉమ్మి నీరూరుచున్నది.

అకారో వహ్ని రిత్తుక్తః ఉకార సూర్య ఉచ్యతే
మకార శృంద్ర ఇత్తుక్తః ఏత త్తారకలక్షణం.

అకారః = అకారస్థానము, వహ్నిః = అగ్నియనబడు అహంకారము, ఇతి = అని, ఉక్తః = చెప్పబడెను, ఉకారః = ఉకారస్థానము, సూర్యః = సూర్యుడనబడు బుద్ధియని, ఉచ్యతే = చెప్పబడును మకారః మకారస్థానము, చంద్రః = చంద్రుడనబడు మనస్సు, ఇతి = అని, ఉక్తః = చెప్పబడెను, ఏతత్ = ఇది, తారకలక్షణం = తారకలక్షణము.

‘ఆ’యని పలుకుచోట అగ్నియున్నట్లు తెలియుచున్నది. నాభిని ఆశ్రయించియున్న ఆత్మాగ్ని వృద్ధినందింపబడినదై మూర్ధ ప్రదేశమునకు వ్యాపించును. అని భారతము. అరణ్యపర్వము ప్రథమాశ్వాసము, 102 పద్యమున నిట్లున్నది.

సీ॥ “మూర్ధదేశమునకు వర్ధితంబై పర్వనాత్మాగ్ని నాభి తదాశ్రయంబు”
‘ఋటురషాణాంమూర్ధా’ అని యోగసూత్రము ‘ఋ,బూ,ట,ర,ఙ,ధ,ణ,ర,ష’ ఈ అక్షరముల పలుకునపుడు నాలుకకొన యెచ్చట నొక్కుచున్నదో ఆస్థలమే మూర్ధము. కంటిలో నేదియైన పడినపుడు హాయి పెట్టుకందుము ఈ

హాయి వాక్కునందున్నది. 'అక్షరాణాం అకారోస్మి' అనిగీత. అక్షరములలో అకారము నేను, అని యున్నది. ఇన్ని కారణములచే అగ్నికి వాక్కు నివాస మని తెలుసుకొనవలెను కైవల్యము, హ,అ,ఉ,మ్, అనెడు పంచస్థానములలో నడిమి స్థానమగు ఆకారస్థానమే నాభి. ఉదాన వాయుస్థానమే కైవల్య స్థానము కైవల్యము మొదలుకొని మకారస్థానమువఱకు ప్రాదేశమాత్ర మున్నందున విష్ణువు ప్రాదేశమాత్ర పురుషుడని భాగవతము.

ఈ విష్ణువునకు నాభి ఆకారస్థానమే, అనగా 'ణ' యని పలుకునపుడు నాలుకకొన నొక్కినస్థళమే విష్ణుదేవుని నాభి. నాభినుండి జనించిన కమలము ఉకారస్థానము. 'స'యని పలుకు స్థళమైన జిహ్వగ్రమే బుద్ధి అనబడు కమలము. 'మ్' అని పలుకుచోటనున్న మనస్సే కమలజుడు. ప్రళయమే నిత్యప్రళయమనబడు నిద్ర. ఆపోస్థానము నందలి చైతన్యమే విష్ణువు. ఆపో స్థానమే సముద్రము. జిహ్వయే మత్తీయాకు జిహ్వకధి దేవత వరుణుడు. ప్రళయకాలమున విష్ణువు సముద్రములో పటపత్రశాయియై ప్రాదేశమాత్ర పురుషుడై యోగనిద్రచే నుండునని ఈ కారణమున చెప్పబడినది.

శబ్దములు బుద్ధినుండి బయలు వెడలుచున్నందుననే బోధ జరుగుచున్నది. బుద్ధి రాయణుడు. బుద్ధికంటే వేతైన వాడరాయణుడు. మహాకారణ స్వరూపు డగు నెఱుక. ఎఱుకకాని ప్రత్యగాత్మయే నారాయణుడు. కైవల్యస్వరూపుడు. ఆపోస్థానమున అమృతరస మెన్నాళ్ళూరుచుండునో అన్నాళ్ళు మనకు జీవనమున్నది.

నేత్రకారణంబై = జ్ఞాననేత్రమునకు కారణమైయున్నది. బోధయే లేకున్నచో దేవునినెఱింగెడు జ్ఞాననేత్రముజనింపనే జనింపదు. మణిపూరక చక్రమువలననే బోధనొందవలెను. కనుక జ్ఞాననేత్ర కారణమైయున్నది. హృదయాకాశమిచ్చటనే యున్నది. ఆకాశమునకు శబ్దమే గుణము.

ఆకాశమిచ్చటగూడ నున్నందున ఆకాశవర్ణమగు పీతవర్ణము నిచ్చుటే. పలుకులకు జిహ్వాపజిహ్వలును, ఓష్ఠములును చలింపవలెను. కొనగుకనుటకు జిహ్వాప జిహ్వలు చలింపవలెను. సంకల్పములకు నుహజిహ్వచలనము నందును ఈ మూడింటి చలనమణంగెనేని పలుకులును, సంకల్పములు నణగి హాయిగా ఆనందముగా నుందుము. ఇదే వైకుంఠము ఇట్టి స్థితి ఆపోస్థానము నందే కలుగుచున్నది. సంపదలన్నియు స్థూలశరీరము కొఱకేర్పడినవి కనుకనే మరణించినచో సంపదలకును మనకును సంబంధమే లేదు. కనుక లక్ష్మీదేవిని ఆపోస్థానమునందే ఎఱుగవలెను. శబ్దస్పర్శ రూపరస గంధవచనా దానగమన విసర్జనానందములనెడు దశవిషయములే మణి పూరక చక్రదశములు. సుఖదుఃఖములు కమలము క్రిందిపత్రములు.

ఈ చక్ర విశేషములు

విజ్ఞానమయకోశమును బుద్ధికిని స్థూలమునకును, జాగ్రదవస్థకును స్థానమిదేయని గ్రహింపవలెను. క్రోధము కలిగినప్పుడు గట్టిగా అఱుతుము. కనుక క్రోధమునకు నిదేస్థానము. మణిపూరక చక్రమున హంస విహరించి నప్పుడు ఆఱువేలహంసలు గ॥ 6-40ని॥ సంచరించు సంతటి కాలము సోహం భావముననున్నచో కైవల్యమనబడు బ్రహ్మానందము ప్రాప్తించును. సీ॥ ఒకవేళ తనయందు నఖిలప్రపంచంబు

కల్పితంబనియెంచిగాంచి నవ్వు

ఒకవేళ దేహదులౌపుగా వివరించి

సర్వసాక్షినటంచు సంభ్రమించు

ఒకవేళ సర్వభూతోపాధితతియందు

తనుగాంచి మిగుల సంతసము నందు

ఒకవేళ అస్యమించుకలేదొకండ

నేనని నిర్వికల్ప సమాధి నొందు ॥

“అతుల వైరాగ్య బోధోపరతులు గలుగు

నతని మహిమలు గుణుతించి నభినుతింప

హరిహర హిరణ్య గర్భులకైన తరమె

అపరిమిత సద్గుణనికాయ ఆంజనేయ ॥సీ॥రా॥సం॥

అనాహత చక్రము (కమలము)

(ఇక్కడ కమలము బొమ్మ ఉన్నది)

హృదయస్థానంబున “క,ఖ,గ,ఘ,జ,చ,ఛ,జ,ఝ,ఞ,ట,ఠ” వర్ణగంబై, ద్వాదశ దళోపేతంబై, శ్వేతవర్ణంబై, మరున్మందిరంబై త్వగింద్రియ కారణంబై అనాహత చక్రంబు దనరు. అందు రుద్రునకు ఆఱువేలు.

“క,ఖ,గ,ఘ,జ,చ,ఛ,జ,ఝ,ఞ,ట,ఠ” వర్ణములు వర్ణాత్మకము.

అధిదేవత - రుద్రుడు.

6000 = హంసలు గం॥6-40 నిముషాలు

5 జ్ఞానేంద్రియములు, 5 కర్మేంద్రియములు, 2 మనోవృత్తులగు సంకల్ప, వికల్పములు. ఈ 12 దళములు.

అగ్నిస్థానము నేత్రము, కైలాసము శివతాండవము. భయ, నిర్భయ ములే కమలముక్రంది పత్రములు. దుఃఖము - సుఖములని పారాంతరము.

అనాహత చక్రాధిదేవత - రుద్రుడు

ఈ రుద్రునికి గల కొన్ని నామముల ఉత్పత్త్యర్థ వ్యాఖ్యానము

శంభువము - శం = సుఖము, అస్మాత్ = ఇతనివలన, భవతి = కలుగును కనుక శంభువు.

ఆత్మనుండి కల్గిన సుఖమును విషయములద్వారా కలిగినదని తమో గుణ స్వరూపిణి రుద్రాంశయైన అవిద్యవలన భ్రమింతురు. అహంకారము, రుద్రుడు, కారణము, అవ్యక్తతత్త్వము. ఆనందమయ కోశము, సుషుప్తి, నిత్యప్రళయము, రుద్రపీఠము, అగ్నిస్థానము, ఈ వ్యాహృతులన్నిటిని ‘ఓం’కార వివరణ శీర్షికయందు నిరూపించినాము. అవిద్యాన్విత జీవి పశు వేగాన ఈతనికి పతి, పశుపతి యోగనిద్రాసమేతుండై పరమానందరూపుడై శుభప్రదుడై సత్పురుషుల మనస్సులందు ప్రకాశించువాడగుటచే శివః.

కారణ శరీర నిత్యప్రళయముచే స్థూలశరీరములను, మహాకారణాతీత మహాప్రళయముచే సూక్ష్మశరీరముల నశింపజేయువాడు కనుక లయకర్త రుద్రుడు.

అవిద్యచే దుఃఖముల కలిగించి అవిద్యానాశనముచే ఆత్మసుఖమును కలుగజేయువాడు కనుక శంకరుడు, రుద్రుడు, ఆత్మానందాన్ని అనుభవించుచున్న మనస్సనెడు చంద్రుని శిరోభూషణముగా ధరించు వాడగుటచే చంద్రశేఖరు డాయెను. కాలముచే మ్రింగబడు స్థూలశరీరమనెడి గిరియందు అనాహత అగ్నిస్థానమున శయనించువాడగుటచే గిరిశయః అనునామము గల్గినది మనోమారుత సంచారముచే మృత్యువును కల్గించి సహజకుంభకమున ఉదానవాయుస్థిత ఆత్మసాక్షాత్కార జ్ఞానముచే మృత్యుంజయత్వము కలవాడు. మృత్యుంజయుడు. అగ్నిస్థానస్థిత రుద్రాంశ అహంకార మిశ్రిత అవిద్యచే చర్మంబగు స్థూలశరీరమే నేనని అభిమానించుటచే చర్మాంబరధారి ఆయెను. సత్వగుణ, రజోగుణ, తమోగుణములైన స్థూలసూక్ష్మ కారణ సాంకేతికములైన వెండి, బంగారు, ఇనుప పురములను దేహత్రయ అభిమానులైన, త్రిపురాసురు లగు తారకాక్షుడు, మకరాక్షుడు, విద్యున్మాలియను త్రిపురాసురుల త్రిపురముల అంతము చేయునట్టి వాడగుటచే త్రిపురాంతకుడాయెను. ప్రకృతితో కూడియే ప్రకాశించువాడు కనుక వామదేవుడు వామ ఎడమవైపు దేవ = ప్రకాశించునది, ప్రకృతిస్వరూపిణియైన పార్వతిని యెడమవైపు ధరించి ప్రకాశించువాడగుటచే వామదేవుడు.

సర్వజ్ఞః - బ్రహ్మనిష్ఠునిద్ధించి ఆత్మ సాక్షాత్కారము కల్గినచో సర్వజ్ఞత్వము కలుగును. ఏక విజ్ఞానేన సర్వవిజ్ఞానంభవతియని ఉపనిషత్.

భక్తులయొక్క దుఃఖముల హరింపజేయువాడు గనుక హరుడు సూర్య చంద్రహరులనబడు మనోబుద్ధి అహంకారములనెడి నేత్రములు గలవాడు త్రినేత్రుడు.

విష్ణుపదము ఆకాశము. ఆకాశమునుండి భూమి అనబడు స్థూల శరీరములగు ప్రజలను పొందిన బ్రహ్మజ్ఞాన బోధ ప్రవాహమే గంగా ప్రవాహము. శిరస్సుకూడా ఆకాశమే గనుక జ్ఞానప్రవాహ గంగను శిరమున ధరించినవాడు గంగాధరుడు.

హృదయమును చీల్చుకుని వచ్చు పలుకులే దర్భలు. అని అంతర్యాగమున ముందే వివరించుకున్నాము. అంతటా వ్యాపించియుండు శబ్ద బ్రహ్మ స్వరూపియే వ్యోమకేశః ముల్లోకములు ఇతనికి భయపడును. లయకర్త కనుక లయమగుటకు అన్నియుభయపడుటచే రుద్రునకు భీమః అను నామము కలిగినది. ఇత్యమరః

వివరణః ఆహన్యతే ఆహతం. ఆహన్యతే = బాధింపబడునది. కనుక ఆహతం. అనాహతం = బాధింపబడనిది. ఆహతాః క్షాళనభోగచ్ఛేదాః తద్రహితత్వాత్ ఆనాహతం. క్షాళన = కడుగుట, భోగ = భోగించుట, ఛేద = నటుకుడు ఈ మూడును లేనిది అనాహతం. బాధయనగా నిషేధము. బాధింపబడనిది = త్రోసివేయుటకు సాధ్యముకానిది అజ్ఞానము నెవరస్తును త్రోసివేయలేరు, కట్టలేరు, కడుగలేరు. అనగా శుభ్రము చేయలేరు. భోగింప లేరు, నఱికివేయలేరు. ఇయ్యజ్ఞానమే కారణశరీరము. దీపమును వెలిగించినచో చీకటినశించునట్లు జ్ఞానదీపముచే అజ్ఞానతిమిరము నశించును. మనో చలనముచే ఆవరణమేర్పడును. ఆవరణమే అజ్ఞానము. ఈ కారణముచే అజ్ఞాన మనబడు కారణశరీరము వేఱుగా లేదని తెలియుచున్నది. కారణ శరీరమే అనాహత చక్రము, బ్రహ్మవలోకనముచే మనస్సు నిశ్చలమగును. అదియే సంకల్పరాహిత్యము. నిస్సంకల్పమే ఆవరణభంగము. అనాత్మను ఆత్మయని భ్రాంతి నొందుటే అజ్ఞానము ఆత్మను ఆత్మగా యథార్థము నెఱిగినచో అజ్ఞానము నశించును. ఇట్టి నాశనమునకు వేదాంతమందు బాధయని పేరు.

కారణశరీరావస్థయగు సుషుప్తికి నేత్రమే స్థానము. అగ్నియొక్క గుణ మగు రూపమును గ్రహించు నేత్ర మగ్నిస్థానము. అయినను 'మరున్మంది రంబై' అనగా మరుత్ = వాయువుయొక్క మందిరంబై = గృహమై యని యున్నందున 'యచ్చలనంతద్వాయుః', 'యత్సంచరతి సవాయుః' అని శారీరకోపనిషత్, యత్ = ఏది, చలనం = చలనమో, తత్ = అది, సంచరతి = సంచరించునో, సః = అది వాయువు, చలనమును, సంచారమును గలది వాయువు అని అర్థము. వాయువేలేకున్నచో మనో చలనమేర్పడదు. సంకల్పమే లేకున్నచో వాయుచలనముండదు. మనో చలనమేర్పడదు. ఆవరణ మేర్పడినది. కనుక ఆవరమనెడు కారణశరీరమునకు మనోచలనమే ముఖ్యము. చలనము వాయుగుణము. ఈ కారణములచే కారణశరీరమగు అగ్నిస్థానమును మరున్మందిరమనవలసి వచ్చినది. అవిద్యోపాధినిబట్టి ప్రత్యగాత్మకు జీవుడను పేరువచ్చినది. జీవత్వము సాత్వికము. అవిద్య తామసము. ఈ రెండింటి కలయిక రాజసము. సత్వగుణవర్ణము తెలుపు తామసమునకు నలుపు. రాజసమునకు రక్తవర్ణము, నలుపువన్నెగలది గౌరీదేవి. శ్వేతవర్ణుడు శివుడు. అగ్నిస్థానమున నియ్యిరువురును గలసి మెలసి యున్నారు. జీవుని విడిచి అవిద్యగాని, అవిద్యనువిడచి జీవుడుగాని లేనందున అర్థనారీశ్వరుడని పేరు శివునకు వచ్చినది. కేళీనాం సమూహః కైలంతేన అస్యతే స్థీయతి ఇతికైలాసః. ఆస ఉపవేశనే. కేళీనాం = కేళు లయొక్క సమూహః = సమూహము, కైలం = కైలము, తేన = ఆ కైలముచేత, అస్యతే = స్థీయత = ఉండబడునది, ఇతి = కనుక, కైలాసము. కేళీయనగా ఆట. మనోసంబంధమైన ఆటలచేత నుండబడునది కైలాసము. మనో విలాసము. మనోవిలాసములన్నియు నిచ్చటనే యున్నందునను, మనో విలాసముచే నేర్పడినది. కనుక కైలాసమును కారణమున తెలియవలెను. కే శిరశి శివయోర్లాసో నృత్య మస్మిన్నితి కైలాసః. అస్మిన్ = ఈ, కే =

శిరసి = శోరోభాగమునందు, అనగా శిఖరమునందు, శివయోః = పార్వతీ పరమేశ్వరుల యొక్క, నాసః = నృత్యం = నాట్యముగలది, ఇతి = కనుక, కైలాసః కైలాసము. అగ్నిస్థానమునందలి శిఖయే పాప ఆడునట్టి సునీలము. అవిద్యయనెడు పార్వతియొక్కయు, జీవుడనెడు శివుని యొక్కయు నాట్యము గలది కనుక కైలాసము, కేలయోర్జలభూమ్యో ఆసనం స్థితి ర్యస్య సః కేలాసః తస్యాయాం కైలాసః కేలయోః = జలభూమ్యోః = జలభూములందు, జలమనగా సూక్ష్మము, పృథివి అనగా స్థూలము, అని మూలవిచారము.

ఇట్టి స్థూల సూక్ష్మములందు, యస్య = దేనికి, ఆసనం = స్థితిః = ఉనికి గలదో, సః = అది, కేలాసః = కేలాసము, తస్యాయం = దాని సంబంధమైనది, కైలాసః = కైలాసము. స్థూల సూక్ష్మములకు కారణము బీజమైయున్నందున, సూక్ష్మశరీర చలనము చేతనే కారణశరీర మేర్పడుటచేతను, కైలాసమును కారణమునందు చెప్పవలెను. హ్రీయతే విషయైరితి హృదయం హృత్ హరణే విషయోః = విషయములచేత, హ్రీయతే = హరింపబడునది, ఇతి = కనుక, హృదయం = హృదయము. విషయములచే హరింపబడునది కనుక హృదయము. శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధ వచనాదానగమన విసర్జనానందములు విషయములు. ఈ విషయములు హృదయమును హరించును. హృదయమునకు ముఖ్యమైన జీవావిద్యలున్నందున కారణమే హృదయస్థానము. కారణ శరీరమున మునిగినప్పుడు అగ్నిస్థానమునందును, తురీయమున నున్నప్పుడు మహాకారణమునందును, తురీయాతీతమున సుషుమ్నయందు, లీనమగునప్పుడు స్థూలమునందును హృదయమును శ్రీ గురువులు బోధింతురు. పాఠకులు బహుజాగరూకతతో గమనించవలెను. హృదయ కమల విచారమున సర్వసంశయములు తీటును సుషుప్తికి నిత్య ప్రళయమనెడు పేరున్నది. సుషుప్తియే లయము. రుద్రుడు లయకర్త. అగ్ని స్థానమున సుషుప్తిని చెప్పవలెను. 'నిద్రాతత్త్వ మజానతః' అని మాండాకోపనిషత్.

తత్త్వం = తత్ త్వంపద లక్షార్థములగు పరమాత్మ ప్రత్యగాత్మల యేకత్వమైన బ్రహ్మమును, అజ్ఞానతః = తెలియకుండుట వలన, నిద్రా = నిద్ర యగుచున్నది. యధార్థజ్ఞానము లేకుండుట అనెడు అవిద్యయే నిద్ర. రోదయతీతిరుద్రః. రోదయతి = దుఃఖపెట్టువాడు, ఇతి = కనుక, రుద్రః = రుద్రుడు, అవిద్యకు వశులైనవారిని దుఃఖపెట్టువాడు కనుక రుద్రుడు. రుదం రోదనం ద్రావయతీతి రుద్రః. రుదం = రోదనం = దుఃఖమును, ద్రావయతి = పోగొట్టువాడు, ఇతి = కనుక, రుద్రః = రుద్రుడు. జ్ఞానుల కజ్ఞానము లేనందున దుఃఖమును పోగొట్టి బ్రహ్మానందమును కలుగ జేయును. అజ్ఞాననాశమే మహాప్రళయము. లయముచే దుఃఖమును, మహా ప్రళయముచే బ్రహ్మానందమును కలిగించువాడు రుద్రుడు. అవిద్యకు స్థానము కారణము. కనుక రుద్రత్వమిచట నున్నది. 'త్వగింద్రియ కారణంపై' యనియున్నందున శరీరమునందున్న ఉష్ణత్వముచేతనే త్వగింద్రియాభివృద్ధి అగుచున్నది. ఎట్లనగా మరణించినపుడు మొదటి కాళ్ళు చల్లబడును. ఇట్లే క్రమక్రమముగా బైభాగము చల్లబడుచుండును. ఏయేభాగము చల్లబడునో ఆ భాగమున స్పర్శ జ్ఞానముండదు కనుక ఉష్ణత్వమే త్వగింద్రియ కారణము నేత్రమునందలి కళతగ్గి జిడ్డుక్రమ్ముటకు ప్రారంభింపగనే శరీరము చల్లబడుటకు ప్రారంభమగును. ఈ కారణమువలన కారణమునందలి తేజస్సే త్వగింద్రియ కారణమని తెలియందగు. అగ్నిభూతమును, ఆనంద మయ కోశమును నీ కారణమునందున్నవి. ఏ వస్తువుపై మనకు ఆశ యుండునో యావస్తువుల చూతుము కనుక లోభమునకీ కారణమే స్థానము. జ్ఞానకర్మేంద్రియములు పదియును, మనోవృత్తులగు సంకల్ప వికల్పములును కలిపి పండ్రెండును నియ్యనాహత చక్రదళములు, భయనిర్భయములు పత్రములు. అవిద్యచే భయమును, అవిద్యానాశముచే నిర్భయమును కలుగును. ఈ చక్రమున హంస విహరించునప్పుడెవరైనను సరే ఆఱువేల హంసలు సంచరించునంతటి కాలము గం॥ 6-40ని॥ విసుగులేకుండ సోఽహంభావమున నుండిరేని కైవల్యము నొందుదురు.

విశుద్ధ చక్రము (కమలము)

విశేషముగ శుద్ధిపరచునది.

(ఇక్కడ కమలము బొమ్మ ఉన్నది)

“కంఠస్థానంబున, ‘అ’ కారాదిషోడశ స్వరగంబై, షోడశదళయుతంబై, నీలవర్ణంబై, గగనసదనంబై, శ్రోత్రకారణంబై విశుద్ధచక్రం బలరు, అందు జీవాత్మనకు సహస్రంబు”

“అ,ఆ,ఇ,ఈ,ఉ,ఊ,ఋ,ౠ,లు,లూ,ఎ,ఏ,ఐ,ఒ,ఓ,ఔ,అం,అః” ఈ 16 వర్ణములు (స్వరములు అచ్చులు)

అధిదేవత - జీవుడు

1000 - హంసలు - 1గం॥ 6ని॥ 40సెకండ్లు

పంచభూతశక్తులు, క్రియాశక్తి, ఇచ్ఛాశక్తి, జ్ఞానశక్తి, ఆదిశక్తి, పరాశక్తి (5) వ్యాన, ఉదాన, సమాన, ప్రాణ, అపాన ఈ 5 ప్రాణవాయువులు. నాగ, కూర్మ, క్రుకర, దేవదత్త, ధనంజయ, ఈ 5 ఉపవాయువులు. జ్ఞాత 1 వెరశి 16 ఈ 16 దళములు, దళాత్మకము.

కైవల్యస్థానము - కంఠము

స్వర్గ, నరకములు - కమలముక్రింది పత్రములు

నిర్భయం, భయములని పారాంతరము

వివరణము :- విశేషముగా పరిశుద్ధపఱచు చక్రమునకు విశుద్ధ చక్రమని పేరు. బ్రహ్మనిష్ఠయందు నిలిచితిమేని శ్వాసయు సంకల్పములును ఉదానవాయుస్థానమున లీనమగును. ఇదే మలినాంతః కరములును పరిశుద్ధ పఱచుట. అశ్వమేధపర్వము, ద్వితీయాశ్వాసము, 49 పద్యమున ఉదాన వాయువునకును, బ్రహ్మమునకు భేదము లేనట్లుండుననియు, దీని

నిర్వృంద్యభావమును అంతర్యాగవిద్యా ప్రవీణులు కనుగొనియున్నారనియు చెప్పబడినది.

శ్లో॥ నహిజ్ఞానేన సదృశం పవిత్ర మిహ విద్యతే ।

తత్స్వయం యోగసంసిద్ధః కాలేనాత్మని విందతి ॥ (గీత. 4అ. 33)

జ్ఞానేన = జ్ఞానముతో, సదృశం = సమానమైన, పవిత్రం = పావనమైనది, ఇహ = ఇచ్చట, న విద్యతే = లేదు, హి = ఇది ప్రసిద్ధమే, తత్ = ఆ జ్ఞానమును, యోగస-సిద్ధః = యోగముచేత లెస్సగాసిద్ధిని పొందినవాడు, కాలేన = మనశరీరమునకు కాలమువంటి శ్వాసచేత, ఆత్మని = ఆత్మయందు, (జ్ఞానమును), విందతి = పొందుచున్నాడు.

మౌనముతో శ్వాసపై నిగాయుంచుటయే యోగము. యోగము ఆరంభించినవడారురుక్షడు. ఇట్లుండగా బ్రహ్మమే తానగుచున్నాడు. సంకల్పములును శ్వాసయు నిలిచిపోవును. ఇట్టి స్థితిని పొందినవాని కారూఢుడనిపేరు. తనయందే జ్ఞానమును పొంది విశుద్ధుడగు స్థానము కైవల్యస్థానము. కనుక విశుద్ధచక్రము వాయుస్థానమున నున్నది. పంచభూత శక్తులైదు. ఏమనగా? ప్రాణవాయువులైదు, ఉపవాయువులైదు, జ్ఞాయొకటి చేరి పదునాఱుతోకులు. స్వర్గనరకములు పత్రములు. దేహమున సర్వ వ్యాపకమైన ధనంజయ వాయువునకును ప్రాణవాయువునకును, నింద్ర నీలవర్ణమును చెప్పియుండుటచేతను, ఇచ్చట ప్రాణమయ కోశమును నిరూపించియుండుటచేతను నీలవర్ణము నిచ్చట తెలియవలెను. వాయువునకు గుణము స్పర్శను గ్రహించునది త్వగింద్రియము. ఉదానవాయుచలనము లేకున్నచో స్పర్శజ్ఞానముండదు. కనుక కంఠస్థానము వాయుస్థానమే అయినను మూలవిచారమున కైవల్యము - శుద్ధబ్రహ్మము - ఆకాశము. ఈ మూటి నొకటిగాచేసి నిరూపించుట వలన ఆకాశమునిచ్చట చెప్పవలెను.

బ్రహ్మనిష్ఠయందు శ్వాసయు సంకల్పములు నశించినపిమ్మట నుండు ప్రత్యగాత్మయే ఆకాశము అని గ్రహింపవలెను. ఆకాశమునకు గుణము శబ్దము. శ్రుణోత్పన్నేనేతి శ్రోత్రం శ్రుశ్రవణే. అనేన = దీనిచేత, శృణోతి = విందురు, ఇతి = కనుక, శ్రోత్రం = శ్రోత్రము, కైవల్యమున ఆకాశమును చెప్పియున్నందున, శ్రోత్రము వినునట్టి శక్తి శబ్దములను విశుద్ధచక్రమున నున్న జీవుడు విభజించి యెఱుగుచున్నందున శ్రోత్రకారణమును వాయు స్థానమున చెప్పవలసి వచ్చినది. జీవయతి దేవానితి జీవః. జీవ ప్రాణధారణే. దేవాన్ = ఇంద్రియములను, జీవయతి = బ్రతికించువాడు, ఇతి = కనుక, జీవః = జీవుడు, జీవ్యతే మృతేనేనజీవః = జీవుడు, సుషుప్తియందు దింద్రియములన్నియు పడిపోవును కనుక స్థూల సూక్ష్మములు రెండును జడములు ఇట్టి జడములు కైవల్యమునుండియే చైతన్యమునుపొంది జాగ్రత్స్వప్నముల ఆచరించు కొనుచున్నందున ఇంద్రియములను జీవుడు బ్రతికించినట్లగుచున్నది. అజ్ఞాని మృతతుల్యుడు.

ఇట్టి అజ్ఞానమునపడినవారు గురూపదేశమును నొందిబ్రహ్మాను సంధానముచే కైవల్యము నొందినచో బ్రహ్మానంద స్వరూపులగుదురు. సనత్సజ్జాతీయమున ప్రమాదమే మృత్యువనియు, నప్రమాదమే అమృతమనియున్నది. నిగా తప్పుటే మృత్యువు. దృఢముగా నిగాయందుండుటే అమృతము. ఇట్టి కైవల్యము లభించినచో చచ్చినవారు బ్రతికినట్లగును. ఇట్టి జీవత్వమిచటనున్నందున విశుద్ధచక్రమునకు జీవుడధిదేవత. కైవల్యమునకు తురీయాతీతమనిపేరు. ఈ చక్రమున హంస విహరించు నపుడెవరైననుసరే విసుగులేకుండ వేయిహంసలు సంచరించునంతటి కాలము గం॥ 1-6-40 బ్రహ్మనిష్ఠయందున్నచో కైవల్యమును పొందగలరు.

ఆజ్ఞా చక్రము (కమలము)

(ఇక్కడ కమలము బొమ్మ ఉన్నది)

“భూమధ్యస్థానంబున హం,క్షం,అను వర్ణములు కలిగి ద్విదళ లలితంబై, మాణిక్యవర్ణంబై, అంతఃకరణ భవనంబై, ఆజ్ఞాచక్రంబొప్పు అందు పరమాత్మునకు సహస్రంబు”

హం - క్షం - వర్ణములు

అధిదేవత - పరమాత్మ

1000 హంసలు 1గం॥ 6ని॥ 40 సెకండ్లు

జనన మరణములే దళములు

ఓష్ఠ స్థానము (పెదవులు)

సత్ - చిత్ కమలము క్రింది పత్రములు

జనన - మరణములని పాఠాంతరము

వివరణ :- ఆజ్ఞాపనం ఆజ్ఞా, ఆజ్ఞాపనం = ఆజ్ఞాపించుట, భ్రూ మధ్యమనగా కనుబొమల నడిమిచోట నియర్థము. సూర్యచంద్రులే కన్నులని యున్నది. ‘బుద్ధిర్గిరతి సూర్యః’ ‘చంద్రమా మనసోజాతః’ అని శృతి యున్నందున బోధించు బుద్ధి సూర్యుడనియు, సంకల్పించు మనస్సు చంద్రు డనియు తెలిసికొన్నాము. బుద్ధి వృత్తియగు నిశ్చయవృత్తియు, మనోవృత్తి యగు సంకల్పవృత్తియు కనుబమలు. సంకల్పమునకు పిమ్మట, నిశ్చయము నకు ముందు నేవిరామస్థితియున్నదో, అట్లే నిశ్చయమునకు పిమ్మట, సంకల్పమునకు పూర్వమే విరామస్థితియున్నదో, నిద్రకు పిమ్మట జాగ్రతకు ముందును, తురీయమునకు పిమ్మట, జాగ్రదకు ముందును నే విరామస్థితి యున్నదో అదియే భ్రూమధ్యము. ఇట్టి విరామస్థితినుండి యింద్రియము లకు ఆజ్ఞయనెడు ప్రేరకశక్తి కలుగుటచే భ్రూమధ్యమున ఆజ్ఞాచక్రము

చెప్పబడినది. 'అంతఃకరణభవనంబై' యని యున్నందున అంతఃకరణమునకు ముఖ్యమైనది మనసు. హంసవిచారమునందు మనస్సునకు మకార పొల్లును పలుకుస్థానమగు ఓష్ఠమును స్థానముగా తెలిసికనగలరు మనస్సును, అవిద్యను, మకారస్థానమున నిరూపింపబడి యున్నది. బ్రహ్మాండ విచార మనియు, మూలవిచారమనియు, ఏకస్థాన నిరూపణమనియు వేదాంత రహస్యములకు శ్రీ గురువులు మూడు విధములుగా బోధించుచున్నారు.

సందర్భమును పాఠకులు బాగుగా నెఱిగియుండవలెను. ఎంత ప్రవీణుడైనను సద్గురుసేవచే బ్రహ్మవిద్య నెఱుగవలెనేగాని స్వయముగా తెలియుటకు పూనుకనరాదు. స్వయముగా తెలిసికన యత్నించు వారందఱును తాతెప్పమీద నదినిదాట యత్నించువారు. పెదవులను మాణిక్యవర్ణముగా కవులువర్ణింతురు. దంతములనంటియున్న పెదవులు మాణిక్యవర్ణముగలవై యున్నవి. నిశ్చయానంతరమునందును, సంకల్ప పూర్వమునందు నున్న విశ్రాంతి స్థితియే పరమాత్మ కనుక ఆజ్ఞాచక్రమునకు పరమాత్మ అధిదేవత. జనన మరణములు తోకులు. సత్ చిత్ ప్రత్రములు ఆజ్ఞాచక్రమున హంస విహరించునప్పుడు విసుగులేకుండ వేయి హంసలు సంచరించు నంతటి కాలము 1గం॥ 6ని॥ 40॥ శె॥ సోఽహంభావమున నుండిరేని శ్వాసయు సంకల్పములు అణగి బ్రహ్మానందము నొందుదురు.

శ్లో॥ నిముషం నిముహర్థంవా యత్ర తిష్ఠన్తి యోగినః ।

తత్రైవ సర్వశ్రేయాంసి తత్తీర్థం తత్తపో వనమ్ ॥

తా॥ ఏ స్థలములలో యేగులగువారు, యోగనిష్ఠాపరులై క నిముషము గాని, అర్థనిముషముగాని యుందురో అచ్చట సర్వశ్రేయస్సులు కలుగు చున్నవి. అది తీర్థ ప్రదేశముగాను, తపోవనముగాను మారుచుండును.

సహస్రార చక్రము (కమలము)

(ఇక్కడ కమలము బొమ్మ ఉన్నది)

బ్రహ్మరంధ్ర స్థానంబున 'ఓం'కార వర్ణగంబై సహస్రదళ శోభితంబై,
కోటిసూర్య ప్రకాశమానంబై ధీ విలయస్థళంబై, సహస్రార చక్రంబలరారు
అందు శ్రీ గురుస్వామికి.

సహస్రంబు సీ॥రా॥సం॥ 176 వచనము.

'ఓం'కారమే వర్ణము వర్ణాత్మకము.

అధిదేవత - శ్రీ గురువు

1000 హంసలు 1గం॥ 6ని॥ 40 సెకండ్లు

బుద్ధిస్థానము - జిహ్వగ్రస్థానము

వేయి అక్షరములే వేయి దళములు

ప్రస్థారము అనగా అనులోమ విలోమ క్రమమున పెంచుట.

అకారాది అచ్చులు 16 ఇంటు 16 = 256

స్పర్శములు కచటతప 25 ఇంటు 25 = 625

య నుండు జ్ఞ వరకు 11 ఇంటు 11 = 121

1002 మొత్తము

ఒకటి కుండలినీశక్తికి ఒకటి భాషాపతియగు బ్రహ్మకు పోగా మిగిలిన
దళములే వేయి.

జ్ఞానాఽజ్ఞానములే కమలముక్రింది పత్రములు

సత్ - చిత్ లని పారాంతరము

సూర్యోదయమునుండి అజపానామ హంసగాయత్రీ ఈ చక్రస్థిత
దేవతలకు జపము జరుగుచుండుననెడు మతసిద్ధాంత వివరణ.

చక్రములు	అధిదేవతలు	హంసలు	తైము గు-ని-తె
1. మూలాధారము	విఘ్నేశ్వరుడు	600	0-40-0
2. స్వాధిష్ఠానము	చతుర్ముఖబ్రహ్మ	6000	6-40-0
3. మణిపూరకము	విష్ణువు	6000	6-40-0
4. అనాహతము	రుద్రుడు	6000	6-40-0
5. విశుద్ధ	జీవాత్మ	1000	1-6-40
6. ఆజ్ఞా	పరమాత్మ	1000	1-6-40
7. సహస్రారము	శ్రీ గురు	1000	1-6-40
		21600	24-00-00

మూలాధార స్వాధిష్ఠాన మణిపూరకములు స్థూలము

సత్వగుణయుక్త జాగ్రదవస్థ విశ్వుడు 45 ఘడియలు

హంసలు 12600

అనాహత, విశుద్ధ, ఆజ్ఞా, రజోగుణ, సూక్ష్మము యుక్త

స్వప్న, తైజసుడు, 22 1%2 ఘడియలు 9 గంటలు 8000

సహస్రారం, తమోగుణ, సుషుప్తియుక్త కారణము

ప్రాజ్ఞుడు 21%2 ఘడియలు 1గం 1000

60 ఘడియలు 24 గంటలు హంసలు 21600

వివరణ :- బ్రహ్మరంధ్రము నడినెత్తియందున్నదనియు, ఒక నెలలోపలి వయస్సుగల బాలకుల సిరోమధ్యభాగమున పైకిని క్రిందికిని చిన్నగా కదలు చున్న భాగమే బ్రహ్మరంధ్రస్థానమనియు మెదదే సహస్రార చక్రమనియు, మెదడులోని పొరలే వేయి రేఖలనియు భ్రమపడి యున్నారు.

రణతి వాయునేతి రంధ్రం రణశబ్దే. ధాతువు వాయునా = వాయువు చేత, రణతి మ్రోయునది, ఇతి = కనుక, రంధ్రం = రంధ్రము, బ్రహ్మమనగా వేదము. బ్రహ్మరంధ్రమనగా వేదములను మ్రోయునది. వేదములను

శబ్దించునది, వేదములను బోధించునదియు శ్వాసనహాయముచేత వేదఘోషచేయుచున్న బుద్ధియే బ్రహ్మరంద్రము.

జిహ్వగ్రమే బుద్ధిస్థానము. అక్షరములన్నియు జిహ్వగ్ర చలనముచేతనే ధ్వనింపవలెను. బ్రహ్మరంద్రము, బుద్ధి, బోధన జ్యోతి, సుషుమ్న అనెడు యీ నాలుగును నొక్కటే. మణిపూరక చక్రమనినచో ఆపాస్థానమున బుద్ధిని, బోధన జ్యోతిని కలిపి గ్రహింపవలెను. బ్రహ్మరంద్రమనినచో వేద రహస్యము లను వెల్లడించు బోధనాశక్తిని, మరియు బ్రహ్మను సంధానమార్గమగు సుషుమ్నను కలిపి అర్థముచేసికొనవలెను. “ఓంకారవర్ణగంబై” అనగా ఓం అనెడు అక్షరము గలదైయని అర్థము. ‘మ్’ అనెడు మకారమును పెదవుల నందును, ఉకారమును జిహ్వగ్రమునందును అకారమును మూర్ధము నందును, ప్రణవమును అర్థమాత్రను హయను అక్షరము పలుకుచోటగు నుపజిహ్వ సమీపమునందును, ప్రణవాతీతమును కైవల్యమునందును గురువులు బోధింతురు. అకార ఉకార మకారార్థ మాత్రలు కలిసి ఓం అగుచున్నది. ముందే వివరించినాము.

‘సహస్రదశ శోభితంబై’ అనగా వేయిరేకులతో ప్రకాశింపబడినదై అని అర్థము. వేయి తేకులెట్లనగా అచ్చుల పదునాటింటికి అనులోమ విలోమ ప్రకారముగా పెంచినచో $16 \times 16 = 256$ అగును. స్పర్శముల నిరువదైదింటిని ఇదేవిధమున పెంచినచో $25 \times 25 = 625$ అగును య మొదలు జ్ఞ వఱకుగల పదునకండింటిని పెంచినచో $11 \times 11 = 121$ అగును. $256 + 625 + 121$ కలిసి 1002 అగును. ఇవే సహస్రార వేయి దశములు. వేయికం బాలివియే. వేయికంబాలమంటప మనగా సహస్రార చక్రము. వేయిపడగలివియే. ‘బుద్ధిర్నిరతిసూర్యః’ యని యున్నందున బుద్ధి యనెడు సూర్యుని సహస్రకిరణములు నివియే. సూర్యుని కిరణముల వలన

చీకటిమాత్రమే పోవుచున్నది. శ్రీ గురువు సహస్రార మంటపమున నిలిచి సహస్ర కిరణములనెడు పలుకులతో లోకుల అజ్ఞానమనెడు చీకటిని పోగొట్టి జ్ఞానప్రకాశమును కలిగించుటచేత కోటిసూర్య ప్రకాశమని చెప్పబడినది. అంతేగాని కోటిసూర్యులవలె ప్రకాశించదని తెలుసుకొనవలెను. ‘ధీ విలయస్థలంబై’ అనగా బుద్ధి లీనమగుచోటైయని అర్థము. బుద్ధి లీనమగు స్థలము సుషుమ్న. సుషుమ్న మార్గముననే బ్రహ్మనిష్ఠయందు బ్రహ్మము నందు బుద్ధి లీనమగుచున్నది. బుద్ధికథిదేవత బృహస్పతి. బృహస్పతికి గురువనిపేరు. కనుక సహస్రారమున కథిదేవత గురువు. వేయి అక్షరములే సహస్రదశములు. జ్ఞానాజ్ఞానములు పత్రములు హంస సహస్రారచక్రమున విహరించునపుడు బ్రహ్మనిష్ఠయందు నిలిచిరేని వేయిహంసలు 1గం॥ 6ని॥ 40 సె॥ సంచరించునంతటి కాలమునకు బ్రహ్మానందము లభించును.

జ్ఞాన దానము

శ్లో॥ సర్వేషామేవ దానానాం బ్రహ్మదానం విశిష్యతే ।

వార్యన్న గో మహివాసస్తిలకాంచన సర్పిషామ్ ॥

తా॥ నీరు అన్నము గోవులు భూమి వస్త్రము సువ్వులు బంగారు నేయి మొదలగు సమస్తమైన దానములలో బ్రహ్మజ్ఞాన దానము కడు శ్రేష్ఠమైనది.

...